

GIRLS NOT BRIDES

The Global Partnership
to End Child Marriage

SIMAMA, SIKIKA!

Mafunzo kwa vijana wanaharakati –
kukuwezesha kukomesha kuozwa kwa watoto

Mwongozo wa Mshiriki

Shukrani

Tungependa kushukuru mashirika yote yanayounga mkono *Girls Not Brides*, waajiriwa na washauri wetu wanaofanya kazi kwenye sekta hii, ambao walichangia kuandaa mwongozo huu.

Picha ya jalada: © Allison Joyce/ *Girls Not Brides*

Usanifu: www.alikecreative.com

Vielelezo: Ariadna Vásquez

SIMAMA, SIKIKA!

**Mafunzo kwa vijana wanaharakati –
kukuwezesha kukomesha kuoza kwa watoto**

Mwongozo wa mshiriki

“Kila hatua tunayochukua italetu mabadiliko na maendeleo ambayo yatatuwezesha kukaribia lengo letu la kukomesha kuozwa kwa watoto.”

Mara nyingi, tunasikia watu wakisema “vijana ndio viongozi wa kesho,” na kwamba, “vijana wanafaa kupewa nafasi za uongozi.” Lakini, ninatambua kuwa vijana tayari wanaongoza. Moja kati ya mashirika matatu yanayounga mkono *Girls Not Brides* yanaongozwa na vijana, na habari hii kwa hakika ni ya kufurahisha mno. Vijana hawa wanaendesha mikakati ya kila siku katika mashirika hayo, wanafanya maamuzi, pamoja na kuongoza shughuli nyinginezo ambazo zinaahidi ufanisi katika uendeshaji wa mashirika hayo ya kiraia. Idadi ya vijana wanaowakilishwa katika mashirika yanayounga mkono *Girls Not Brides* inathibitisha kwamba vijana kwa ujumla wanaongoza katika harakati za kuleta mabadiliko katika jamii zao. Lakini, licha ya hayo, mara nyingi michango yao haitambuliwi au kupewa sifa inayostahili, au hata zaidi, wanakosa kusikizwa.

Masuala hayo ndiyo yananisababisha kulisimka kuhusu mwongozo huu wa uanaharakati. Kwa kuwa umeandaliwa kwa na ushirikiano wa vijana wanaharakati, mwongozo huu utawasaidia kushupaza na kuimarisha majukumu ambayo vijana wanaweza, au tayari wanatimiza kukabiliana na kuozwa kwa watoto kote ulimwenguni. Ndani yake, utapata mbinu na mikakati anuwai na yenye burudani pia, ambayo yatakusaidia kuwaongoza vijana ili wawe mabalozi wa mabadiliko katika jamii zao.

Pamoja na kuwa mabingwa katika jamii zao, kazi za kuvutia ambazo vijana wanafanya zinafaa kuwahakikishia nafasi na jukumu maalum kwenye mikakati zinazoendelezwa katika viwango vya kitaifa. Wanahitaji viti kwenye meza wakati maamuzi muhimu yanatolewa kuhusu sera ambazo zinaathiri lengo la kukomesha kuozwa kwa watoto. Bila vijana kwenye nafasi hizi, mbinu za kufanya maamuzi zitakosa ufanisi na hatutaona mabadiliko ambayo tunahitaji.

Ninaelewa moja kwa moja hali ambapo watu wengine wanataka kufanya maamuzi kuhusu maisha yako ya usoni bila kukuhusisha; watu ambao wanafikiria kwamba kuozwa ukiwa bado mtoto ndiyo njia pekee ambayo maisha yako yanaweza au yanafaa kuchukua.

Nilikuwa mkimbizi jijini Terhan ambapo ndugu yangu alirudi nyumbani Afghanistan na kuamua angependa kuoa. Wazazi wangu walihitaji kutafuta pesa ili aweze kununua mke. Hivyo basi, wazazi wangu wakaamua kuniuza mimi nirolewe ili wapate hela walizohitaji. Nilijawa na huzuni. Hayo si maisha ambayo nilitaka. Nilitarajia kwenda shuleni. Sikuwa mali ya kuuzwa na kununuliwa.. Sikufikiri hata siku moja ningetarajiwa kurudi nyumbani na kuishi maisha ya utumwa. Kwa hivyo nikaamua kuandika wimbo wa kupinga hayo. Niliuita

wimbo huu Binti wa Kuuzwa (Daughters for Sale) na kwa usaidizi wa rafiki yangu, tukaunda video ya wimbo huu kisha tukaiweka kwenye mtandao wa YouTube. Ilitazamwa na watu wengi mno! Watu kutoka sehemu zote duniani walifanya hima kutufikia na kutokana na msaada wa baadhi ya watu hao wema, nikaja kuishi nchini Marekani. Leo, kwa mara ya kwanza, niko katika shule halisi na ninatarajia kuishi maisha ambayo nitajichagulia mwenyewe. Ingawa maisha yangu yamebadilika kwa njia nyingi, jambo moja halitabadilika kamwe: jukumu langu la uanaharakati la kukomesha kuozwa kwa watoto.

Hivyo basi, ninakuhimiza – kama kijana, mwanaharakati na balozi wa kimataifa wa *Girls Not Brides* – utumie mwongozo huu kueneza matumaini na nguvu. Kila hatua ambayo kila mmoja wetu anachukua katika kazi hii italeti mabadiliko na itatuwezesha kukaribia lengo letu la kukomesha kuozwa kwa watoto. Tafadhali shirikiana na, na uwahimize vijana wa asili, jinsia na usuli mbalimbali wahusike, kwa sababu ni kwa kushirikiana pamoja tu ndivyo tutaweza kukomesha kuozwa kwa watoto. Asante.

Sonita Alizadeh

Kijana Mwanaharakati na Balozi wa Kimataifa wa *Girls Not Brides*

Tafsiri ya Picha: Wanachotaka tu wasichana ni haki za kimsingi!

Picha © Lucia / Unsplash

Yaliyomo

Utangulizi	8
Moduli 1 Kujitayarisha kuanza!	10
Moduli 1 - Kikao 1: Tushirikiane pamoja!	10
Moduli 1 - Kikao 2: Kuozwa kwa watoto ni nini? Utangulizi	11
Moduli 1 - Kikao 3: Kuozwa kwa watoto	
Athari na ukingaji	16
Moduli 2 - Kufanya utafiti kuhusu kuozwa kwa watoto kwenye jamii yako	20
Moduli 2 - Kikao 1: Kuchunguza jinsia	20
Moduli 3 - Chukua hatua - Imarisha mkakati wa uanaharakati	22
Moduli 3 - Kikao 1: Malengo na madhumuni	22
Moduli 3 - Kikao 2: Kuunda rasimu ya mikakati ya uanaharakati	25
Moduli 4 - Pamoja, tuna nguvu zaidi!	44
Moduli 4 - Kikao 1: Nguvu ya ushirikiano	44
Moduli 5 - Ufuatiliaji wa maendeleo, hatua za ushirikiano na mafunzo	52
Maelezo ya dhana muhimu	59

Utangulizi

Girls Not Brides ni ushirikiano wa kimataifa wenye zaidi ya mashirika 1000 ya kiraia kutoka zaidi ya nchi 95 katika sehemu zote duniani, ambazo zimejitolea kukomesha kuozwa kwa watoto na kuwawezesha wasichana wafikie uwezo wao kamili. Sote tunaamini kwamba kila msichana ana haki ya kuishi maisha ambayo amechagua mwenyewe na kwamba, tukikomesha kuozwa kwa watoto, tunaweza kufikia mustakabali salama, wenye afya na mafanikio kwa wote.

Maana tunatambua tuna nguvu zaidi pamoja, mashirika ya **Girls Not Brides** hufanya kazi katika nyanja mbalimbali ili kufikia tumaini na lengo letu la kukomesha kuozwa kwa watoto. Wanasaidia kuhamasisha kuhusu suala la kuozwa kwa watoto duniani kote, kukuza uelewa kuhusu kitakachohitajika ili kukomesha kuozwa kwa watoto, na kuanzisha mabadiliko endelevu katika sheria, sera na ratiba katika ngazi za kitaifa na kijamii; hatua zote zitakazoleta mabadiliko kwenye maisha ya mamilioni ya wasichana.

Kukuza Ubalizi wa Vijana

Hapa *Girls Not Brides: Ushirikiano wa Kimataifa Dhidi ya Kuozwa kwa Watoto*, tuna fahari kuwa sasa hivi, theluthi moja ya mashirika yanayotuunga mkono yanaongozwa na vijana, au yanafanya kazi pamoja na vijana. Pamoja na hayo, mashirika hata zaidi wanafanya kazi na vijana kupitia ratiba na miradi, kuwasaidia na kuwaimarisha ili waweze kujiandalia maisha yao ya usoni. Tunaamini kwamba hatutaweza kufikia lengo letu la kukomesha kuozwa kwa watoto bila ushirikiano thabiti na amilifu na vijana.

Hizi ndizo sababu zetu za kuamini haya.

- **Vijana ni mawakala shupavu wa mabadiliko.** Vijana ndio waathirika wa kwanza wa kuozwa kwa watoto na sauti zao lazima zisikike. Wana uwezo wa kuongeza ufahamu wa suala hili muhimu ili kusaidia jamii zao kuelewa athari mbaya kwa wasichana, familia na jamii.
- Kukosa kushirikisha vijana kwenye juhudi za kukomesha kuozwa kwa watoto ni kupitwa na nafasi ya kufikia matokeo kwa

kiwango kinachokithiri. Katika nchi nyingi mno ambapo idadi ya watoto wanaooswa inaongezeka, vijana wanawakilisha idadi kubwa ya wananchi. Kwa mfano, nchini Uganda, takriban nusu ya wananchi wako chini ya umri wa miaka 24, na nchini India, kuna zaidi ya vijana milioni 200.

- Kushirikisha vijana ni njia bora na muhimu ya kukabiliana na kuozwa kwa watoto kwenye nyanja za kijamii. Kutokana na tajiriba yetu, tumetambua kwamba vijana wakiwa mawakala wa mabadiliko, wamefikia matokeo mazuri kwenye jamii zao. Kwa mfano, wanasaidia kuongeza ufikiaji na viwango vya miradi, na kushirikisha vikundi mbalimbali, hasa vikundi vinavyobaguliwa.
- Kushirikisha vijana kunaweza kusababisha miito ya kuchukua hatua na miito ya kubadilisha sera iwe jasiri na bunifu zaidi. Kufanya kazi pamoja na vijana kunaweza kufungua nafasi za kujadili sera ambazo zinafikiriwa kuwa “zimedhibitiwa” pamoja na watu wenye ushawishi mkubwa katika nafasi hizo.

Picha © Abdullah al Kafi / Girls Not Brides

Kutokana na tajiriba yetu, tumetambua kwamba vijana wanapokuwa mawakala wa mabadiliko, wao hufikia matokeo mazuri katika jamii zao.

Tahadhari ya masuala nyeti na ulinzi

- Kila mtu anahitaji kuelewa kuwa tutazungumzia suala la kuozwa kwa watoto katika vikao na kwamba hii ni mada nyeti, ambayo inaweza kuwakasirisha baadhi ya washiriki.
- Ikiwa mtu yeyote katika kikundi anakasirishwa na anataka kuondoka, basi tafadhali jisikie huru kufanya hivyo wakati wowote. Mtu yeyote anapohisi maoni yake hayasikilizwi, au anahisi kukasirika au ana wasiwasi, tafadhali waeleze wakufunzi wako haraka iwezekanavyo ili tuweze kusaidia kuzuia masuala yoyote au ukosefu wa starehe mara moja.
- Chochote kinachosemwa katika kikundi hiki ni cha siri: hii ni nafasi salama ya kuzungumza na kushiriki.

- Hakuna mtu atakayelazimishwa kuelezea mambo ya kibinafsi - ushiriki ni wa hiari kila wakati.
- Kudumisha tahadhari unapozungumzia masuala nyeti na ulinzi wa wenzio ni jukumu la kila mtu katika kikundi. Sisi sote tunaheshimu michango ya wengine na hatuhukumu watu watakaozungumzia masuala yoyote ya kibinafsi.

Kuna msaada wa nje unaosubiri ikiwa mtu yeyote anahitaji msaada wa ziada au kufarajiwa. Hakikisha unakuja kwetu ikiwa unataka kuzungumza na mtu mwenye ujuzi ambaye anaweza kukupa msaada wa kihemko.

Moduli 1 – Kujitayarisha kuanza!

Moduli 1 - Kikao 1 Tufanye kazi pamoja

Lengo

Kufahamiana na kuunda uhusiano wenye furaha, usalama na wa kuaminika pamoja.

Muhtasari wa kikao

- Kutambulisha washiriki
- Muhtasari wa Moduli: Masuala makuu yatakayokamilishwa katika vikao vijavyo vya mafunzo
- Madhumuni: matumaini yako na wasiwasi kuhusu mafunzo
- Tahadhari ya Ulinzi wa watoto
- Weka kanuni za msingi

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 10	Utangulizi
2	Dakika 15	Kazi ya vikundi: Kutambulisha washiriki na kwa nini mafunzo haya
3	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Utangulizi wa masuala ambayo utashughulikia
4	Dakika 10	Kazi ya vikundi: Matarajio na madhumuni
5	Dakika 10	Kazi ya vikundi: Kuunda kanuni za kufanya kazi pamoja
6	Dakika 5	Kufunga kikao: Makumbusho ya hatua zitakazofuata

Tumekusanyika pamoja kuzungumza kuhusu jinsi ya kukomesha kuozwa kwa watoto na jinsi ya kufanya uanaharakati kwa ufanisi ili kuizuia. Mafunzo haya yatakusaidia kuimarisha ujuzi wako ili kusaidia kukomesha kuozwa kwa watoto. Tutapitia kila hatua pamoja - kuanzia jinsi ya kupanga wazi uanaharakati wako, jinsi ya kupanga mikakati na kwa muda mrefu zaidi, jinsi ya kufuatilia athari na ushahidi wa kuimarisha kazi yako. Kikao hiki cha kwanza kitawasaidia kufahamiana zaidi, na kuweka kanuni za msingi za jinsi mtakavyoshirikiana kupitia mafunzo.

Moduli 1 - Kikao 2

Kuozwa kwa watoto ni nini? Utangulizi

Lengo

Kusaidia washiriki kuelewa ufafanuzi wa kuozwa kwa watoto, jinsi kunavyosababishwa, na mambo yanayokithirisha suala lenyewe

Muhtasari wa kikao

- Kujadiliana kuhusu kuozwa kwa watoto na kuelewa kile washiriki wanajua kuhusu suala hilo
- Utangulizi wa suala hili: misingi wa kuozwa kwa watoto

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 5	Karibu <ul style="list-style-type: none">• Makumbusho na utangulizi (ikiwa ni kikao cha pekee)
2	Dakika 35	Kazi ya vikundi: Kufafanua kuozwa kwa watoto <ul style="list-style-type: none">• Majadiliano ya wazi (dk 10)• Kazi ya vikundi (dk 15)• Mawasilisho ya vikundi (dk 10)
3	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Mafunzo ya msingi- kuozwa kwa watoto
4	Dakika 20	Kazi ya vikundi: Sababu za kuozwa kwa watoto katika jamii yako
5	Dakika 15	Uwasilishaji wa mkufunzi: Sababu za kuozwa kwa watoto
6	Dakika 5	Wakati wa maswali na hitimisho

Mafunzo ya msingi - kuozwa kwa watoto

- Mkataba wa Umoja wa Mataifa kuhusu Haki za Watoto ni mkataba muhimu zaidi wa haki za binadamu unaoelezea haki ZOTE za watoto.
- Kuozwa kwa watoto ni miungano isiyo au iliyo rasmi ambapo mtu mmoja au wote wawili wana umri wa chini ya miaka 18.
- Wasichana milioni 12 wanaozwa kila mwaka kabla hawajafikia umri wa miaka 18: Mmoja kila sekunde 2. Hii inapaswa kukomeshwa!
- Ni ukiukaji wa haki za binadamu na huathiri wasichana zaidi ya wavulana.
- Hutokea kote ulimwenguni na katika tamaduni na dini tofauti.
- Wavuti ya *Girls Not Brides* ina maelezo zaidi, kwa hivyo tembelea www.girlsnotbrides.org

Maelezo ya usuli ya kutumika kwa Uwasilishaji 1 wa Mkufunzi kuhusu kuozwa kwa watoto

Mtoto ni nini?

- Mkataba wa Umoja wa Mataifa kuhusu Haki za Watoto (unaofupishwa kawaida kama CRC au UNCRC) ni mkataba wa haki za binadamu unaoainisha haki za watoto za kiraia, kisiasa, kiuchumi, kijamii, kiafya na kitamaduni. Unaweza kusoma zaidi kuuhusu hapa: <https://bit.ly/2HjzOxV>
- Mkataba huu unafafanua mtoto kama binadamu yeyote mwenye chini ya umri wa miaka 18.

Kuozwa kwa watoto ni nini?

- Kuozwa kwa watoto ni muungano rasmi au usio rasmi ambapo mtu mmoja au wote wawili wana umri wa chini ya miaka 18.
- Kulingana na takwimu za hivi karibuni za UNICEF, inakadiriwa kuwa wasichana milioni 12 wanaozwa kila mwaka kabla ya kufikia umri wa miaka 18. Hii inamaanisha wasichana 23 kila dakika, au mmoja kila sekunde 2 - wanaozwa mapema na wakiwa wachanga zaidi, hivyo kuhatarisha ukuaji wao wa kibinafsi, afya na ustawi wao kwa jumla.
- Tendo hili huwaathiri wasichana zaidi kuliko wavulana. Wanawake milioni mia sita na hamsini walio hai leo waliozwa kabla ya kusherehekea siku yao ya kuzaliwa ya 18, ikilinganishwa na wanaume milioni 156.
- Kuozwa kwa watoto huzingatiwa kwa ujumla kuwa ukiukaji wa haki za binadamu na pia kuwa aina ya dhuluma dhidi ya wasichana.

Inatokea wapi?

- Kuozwa kwa watoto ni tatizo ulimwenguni kote, inayotokea katika mikoa, nchi na tamaduni tofauti. Inafanyika kwa takriban kila nchi ulimwenguni na katika dini na makabila tofauti.
- Nchi zingine zina viwango vya juu zaidi vya aidha mzigo (asilimia ya idadi ya watu walioozwa wakiwa chini ya umri wa miaka 18) au uenezi (idadi ya wale walioathirika kutokana na kuozwa kwa watoto). Niger ina kiwango cha juu zaidi cha mzigo duniani ambapo 76% ya wanawake wote wenye umri wa miaka 20 hadi 24 nchini wanasema kwamba waliozwa kabla ya kufikia umri wa miaka 18. India ina idadi kubwa kabisa ya kuozwa kwa watoto ambapo karibu wanawake na wasichana milioni 27 wameathirika.

Kwa habari zaidi

- Tembelea wavuti ya *Girls Not Brides* kwa habari zaidi kuhusu kuozwa kwa watoto na takwimu za kisasa ulimwenguni na kwa kila nchi: www.girlsnotbrides.org

Sababu kuu za kuozwa kwa watoto

- Ukosefu wa usawa wa kijinsia ndio sababu kuu ya kuozwa kwa watoto. Namna wasichana na wavulana na wanawake na wanaume wanavyozingatiwa katika jamii siyo sawa na mara nyingi wasichana hawathaminiwi na wanaonekana kama mzigo.
- Umaskini: ikiwa familia ni maskini, kumuoza binti yao mapema kunaonekana kama kupunguza mzigo kwa familia, kwa rasilimali zilizo chache tayari, na idadi ya watu wa kulisha.
- Kuozwa kwa watoto mara nyingi huonekana kama sehemu ya utamaduni na mila ya jamii. Wakati mwingine hata dini zingine huruhusu mazoea hayo.
- Kuozwa mapema, kwa kulazimishwa na kuozwa kwa watoto mara nyingi hufikiwa kuwa njia ya kulinda wasichana dhidi ya unyanyasaji wa kingono, unyanyasaji wa kijinsia, vitendo vya ngono 'haramu', na uasherati.
- Kukosekana kwa usalama na vurugu katika jamii pia ni sababu, na hivyo familia zinafikiria kuoza watoto wa kike mapema ni njia ya kuwapa usalama.
- Mifumo dhaifu ya serikali: kuna sheria zinazopinga kuozwa kwa watoto lakini mara nyingi hazitekelezwi na serikali, au kuna sehemu zilizotulizwa ndani ya sheria.
- Elimu kidogo na upungufu wa chaguzi za kiuchumi kwa wasichana ni vichochezi vikuu kwa familia zinazooza mabinti zao wakiwa wachanga zaidi.
- Ukosefu wa ufahamu: watu wengi, haswa wasichana wadogo, hawajui haki zao au jinsi ya kuzilinda.

Sababu za kuozwa kwa watoto

- Kuozwa kwa watoto ni suala gumu linalosababishwa na mambo mengi tofauti - ambayo tunayaita 'vichochezi' vya tatizo hili. Hizi zinaweza kuwa tofauti kutoka nchi moja hadi nyingine na hata jamii moja hadi nyingine, na zinaweza kubadilika kwa muda ndani ya jamii moja au muktadha.
- Sababu kuu ya kuozwa kwa watoto ni ukosefu wa usawa wa kijinsia na thamani ndogo inayopewa wasichana na wanawake katika jamii. Wavulana mara nyingi huzingatiwa kuwa na thamani ya juu kwa familia kwa sababu ya uwezo wao wa kimapato unaozingatiwa kuwa wa juu.

Jinsia inahusu tofauti za kijamii na uhusiano kati ya wanaume na wanawake na majukumu wanayochukua katika jamii - si tofauti ya kibiolojia kati yao.

Usawa wa kijinsia ni haki, majukumu, fursa, matendo na thamani sawa zinazopewa wanawake na wanaume, wasichana na wavulana - maishani na kazini. Usawa wa kijinsia inamaanisha kuwa watu wa kila kizazi na jinsia wana nafasi sawa za kufanikiwa maishani.

- Katika jamii nyingi ambapo kuozwa kwa watoto kunatendwa, wasichana hawathaminiwi kama wavulana na mara nyingi huonekana kama mzigo zaidi kwa familia zao. Kuoza binti akiwa na umri mdogo kunaweza kuonekana kama njia ya kupunguza wasiwasi kwa familia zilizo na mapato madogo, kwa kuhamisha 'mzigo' huu kwa familia ya mumewe.
- Kuozwa kwa watoto pia kumehusishwa sana na taasubi za kiume (inayoitwa pia imani ya ubwana wa kiume) ambayo hutawala jamii nyingi, na kudhibiti ujinsia wa kike. Kwa mfano, inajumuisha kudhibiti jinsi msichana anapaswa kuenenda, jinsi anapaswa kuvaa, ni nani anapaswa kuruhusiwa kumuona, na ni nani atamuoa - kawaida na baba yake, au wanaume katika familia au jamii.

- Katika jamii nyingi, familia zinalinda kwa ukaribu ujinsia wa mabinti zao. Ubikira una bei ya juu na ni muhimu kuulinda na kuudumisha, kwani unahusishwa na heshima ya familia, na kwa msichana kuzingatiwa kuwa nadhifu. Wasichana ambao wana uhusiano wa kingono au wanapata ujauzito nje ya ndoa mara nyingi huonekana kama wanaleta aibu na ukosefu wa heshima kwa familia.

Utamaduni na mila

- Katika jamii nyingi kuozwa kwa watoto ni mila, inayochukuliwa kama sehemu ya mila au tamaduni, au wakati mwingine dini, na ambayo imeendelea kwa vizazi.
- Kwa mfano, katika jamii zingine, msichana anapoanza kupata hedhi anazingatiwa kuwa mwanamke mbele ya jamii. Ndoa inaonelewa kama hatua inayofuata ili kumpa hadhi yake kama mke na mama, bila kujali umri wake.
- Itikadi zingine za kitamaduni mara nyingi huhusishwa na kuozwa kwa watoto, haswa utendaji hatari dhidi ya wasichana, kama vile ukeketaji au ukataji wa kike (FGM/C). Hii inachukuliwa kama mpito wa kidevoti wa kuwa mwanamke na hakikisho kuwa msichana anaonekana “nadhifu”.
- Ingawa desturi ya kuozwa kwa watoto imejikita katika mila na desturi, haya ni mazoea yaliyotengenezwa na binadamu ambayo yanaweza kubadilishwa na kusasishwa. Kwa hivyo, kuna matumaini ya kuhakikisha mabadiliko na kukomesha vitendo hivi vinavyodhuru na kuharibu wasichana.

Umaskini

- Katika jamii zilizo na umaskini wa viwango vya juu, familia (wakati mwingine hata wasichana wenyewe) wanaamini kuwa kuozwa mapema itakuwa suluhisho la kupata usalama katika maisha yao ya baadaye. Maoni haya yanaruhusu wazazi kudhani wamepunguza gharama za kifamilia kwani wanaonelea wamepunguza mtu mmoja wa kulisha, kuvisha na kuelimisha.
- Katika jamii ambazo mahari au ‘malipo ya bibi’ hulipwa, mara nyingi ni chanzo cha mapato kinachokaribishwa kwa familia masikini. Katika zile ambazo familia ya bibi harusi hulipa mahari kwa ya bwana harusi, mara nyingi hulazimika kulipa pesa kidogo ikiwa bibi harusi ni mchanga na hajasoma, kwa hivyo familia hufanya hivyo ili kupunguza gharama.
- Uchumi una athari kubwa katika mitazamo ya mazoea ya kuozwa kwa watoto kwa sababu wasichana wanaonekana kama wategemezi wa uchumi, wala sio wanaoweza kutengeneza mapato. Lakini kuozwa kwa watoto huendeleza mzunguko wa umaskini, kwani wasichana wanaooswa wakiwa wachanga hawatasomeshwa vyema au kushiriki katika kufanya kazi .

Ukosefu wa usalama na vurugu

- Katika nchi zilizo na vita na mizozo, wasichana wako katika hatari kubwa ya kunyanyaswa na kushambuliwa kimwili au kingono. Katika mikoa isiyo salama, wazazi mara nyingi wanaamini kwa dhati kwamba kuwaoza mabinti wao mapema ni kwa faida yao kuwalinda kutokana na tishio.
- Ukweli ni kwamba wasichana waliooswa wanakabiliwa na tishio kubwa zaidi la dhuluma, na wana upungufu wa nguvu ya kutumia haki zao, haswa na mabwana zao.

Mifumo dhaifu ya serikali

- Kuozwa kwa watoto ni haramu katika nchi nyingi duniani. Lakini sheria inaweza kubadilishwa kwa njia na muktadha nyingi, kwa mfano ikiwa inajumuisha tofauti za kipekee, kama vile katika idhini ya wazazi kama walezi halali. Sheria zinatafsiriwa tofauti au kwa njia zisizo na usawa.
- Katika nchi nyingi umri wa chini wa ndoa unawekwa na sheria ya kimila au ya kidini, ambayo kawaida inapingana na sheria za kitaifa na mikataba ya kimataifa. Nchi nyingi pia hazina sheria, au njia za kutekeleza sheria, na zina miundo dhaifu ya utawala - kwa hivyo sheria ni muhimu lakini hazijitoshelezi kwa kipekee.

Elimu kidogo na hali ya chini ya uchumi

- Kuhudhuria shule na kuwa na viwango vya juu vya elimu husaidia kulinda wasichana kutokana na uwezekano wa kuozwa wakiwa watoto na kuwawezesha kujua kuhusu haki zao. Katika nchi nyingi, kuelimisha wasichana hakupevi kipaumbele kama kuelimisha wavulana.
- Wakati jukumu muhimu zaidi kwa mwanamke linafikiriwa kuwa lile la kuwa mke, mama na mtunza nyumba, kusomesha wasichana na kuwaandaa kwa maisha ya kufanya kazi haionekani kuwa muhimu. Hata familia ambazo zinataka kupeleka watoto wao wa kike shuleni mara nyingi hukosa kupata shule za karibu, zenye ubora na pia hukosa pesa za kulipia gharama. Mara nyingi inaonekana kuwa salama na kwa faida zaidi kiuchumi kutumia rasilimali chache kuwafundisha wavulana, kuliko wasichana.

Kukosa uhamasisho

- Kuozwa kwa watoto pia ni matokeo ya kukosa uhamashisho kati ya wazazi, jamii na watoto wenyewe kuhusu sheria za kitaifa na kuhusu haki za watoto na wanawake. Wengi hawajui kuhusu haki za kimataifa au mikataba - au jinsi ya kuhakikisha haki zao zinalindwa.

Moduli 1 – Kikao 3

Kuozwa kwa watoto – athari na ukingaji

Lengo

Washiriki wataelewa athari za kuozwa kwa watoto kwa wasichana, mikakati mbalimbali ya kuizuia ambayo inapatikana, na jukumu watu tofauti wanaweza kuchukua katika kushughulikia suala hili.

Muhtasari wa kikao

- Kujifunza kuhusu athari za kuozwa kwa watoto
- Kujadiliana kuhusu masuluhisho yanayoweza kukomesha kuozwa kwa watoto

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 5	Karibu <ul style="list-style-type: none">• Utangulizi na makumbusho (ikiwa hiki ni kikao cha pekee)• Utangulizi mfupi wa lengo na mada za kikao (ikiwa utafanya kikao kwa mfululizo baada ya Moduli ya 1: Kikao cha 2)
2	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Athari na matokeo ya kuozwa kwa watoto
3	Dakika 15	Group discussion: Consequences of child marriage that you see in your community or from your experience.
4	Dakika 30	Group work session: What prevention strategies would work in your community?
5	Dakika 15	Trainer presentation: Strategies for prevention
6	Dakika 15	Open floor discussion and close of the session

Matokeo ya kuozwa kwa watoto

- Kuna mambo mengi mabaya yanayotokea kama athari za kuozwa kwa watoto. La muhimu zaidi ni kwamba huwanyima wasichana ulinzi na utekelezaji wa haki zao za msingi za afya, elimu na maendeleo.
- Kuozwa kwa watoto huathiri vipengee vyote vya haki msingi za kibinadamu za wasichana: afya, elimu, uchumi, ukosefu wa usawa, na kunaongeza tishio kwao la dhuluma na umaskini.
- Kuozwa kwa watoto hunawanyima wasichana haki ya kupata elimu.
- Kunamfanya afungiwe katika mzunguko wa umaskini.
- Kunamnyima haki ya maisha yenye afya au haki ya kudhibiti afya yake ya kijinsia na ya uzazi kwa kuhimiza ujauzito wa kulazimishwa na uzazi wa mapema. Hii inasababisha kuongezeka kwa hatari ya kifo au kujeruhiwa wakati wa ujauzito na wakati wa kujifungua.
- Humwacha bila au na fursa ndogo ya kufikia habari na huduma za kuzuia ujauzito au maambukizo, na kuongeza uwezekano wa kuwa na watoto wengi kwa mfululizo.
- Inamuondolea nguvu ya kujadili au kudhibiti maamuzi yake mwenyewe. Kwa mfano, inaweza kuwafanya watu kuwa katika tishio zaidi la kuambukizwa VVU / UKIMWI, na inaweza kusababisha wasichana washindwe kupata chaguzi salama za ngono. Pia inaongeza nafasi zake za kukumbana na dhuluma za kimwili, kihemko au maneno.

Je, kuozwa kwa watoto kunamaanisha nini kwa wasichana?

UMASKINI

Watoto walioozwa hawapati fursa za kielimu na kiuchumi zinazosaidia kuwainua wao na familia zao kutoka kwenye umaskini. **WANAWEZA KUWA MASKINI NA KUBAKI MASKINI.**

ELIMU

Watoto walioozwa wana uwezekano wa **KUONDOKA SHULENI**, kuziwa ukuaji wao wa kibinafsi, maandalizi ya utu uzima na uwezo wao wa kimapato.

UKOSEFU WA USAWA

Watoto walioozwa huwa na **UWEZO MDOGO WA KUAMUA NI LINI AU NI NANI WATAOA**. Ndoa mara nyingi hukomesha fursa za wasichana kupata elimu, kazi zinazolipa bora zaidi nje ya nyumbani mwao na majukumu ya kufanya maamuzi katika jamii zao.

AFYA

Watoto wanaozwa wanakabiliwa na tishio kubwa la kifo au kujeruhiwa: wasichana ambao hujifungua kabla ya umri wa miaka 15 **WANA UWEZEKANO MKUBWA ZAIDI WA KUFA WANAJIFUNGUWA** kuliko wanawake wenye miaka 20-24. Watoto wao wana uwezekano mdogo wa kuishi zaidi ya siku yao ya kuzaliwa ya 1.

VVU / UKIMWI

Watoto walioozwa wanakabiliwa na ngono ya mara kwa mara, na bila kinga kwa ajili ya shinikizo la kuonesha uzazi wao, na wanakosa maarifa na nguvu ya kujadili mazoea salama ya ngono. Watoto walioozwa mara nyingi huozwa kwa waume watu wazee kuwaliko, **HILI HUONGEZA HATARI KWAO KUAMBUKIZWA VVU.**

DHULUMA

Kuozwa kwa watoto kunaweka wanawake na wasichana katika tishio kubwa la dhuluma katika maisha yao yote. Watoto walioozwa **WANA UWEZEKANO MKUBWA ZAIDI WA KUELEZA KWAMBA WALIPOPITIA NGONO MARA YA KWANZA, WALILAZIMISHWA.**

Huu ni mfano wa picha wasilishi ambayo unaweza kutumia kwa uwasilishaji wako kwani ni muhimu kuonesha kile unachojadili. Ili kupata nyenzo kama hizo, tembelea tovuti yetu: www.girlsnotbrides.org

- Kuozwa kwa watoto ni ukiukaji wa haki za binadamu. Huwanyima wasichana wadogo haki zao za msingi za afya, elimu, maendeleo na ulinzi. Mienendo hii haiathiri wasichana tu wenyewe, bali pia watoto wao na familia zao, na pia jamii nzima.
- Afya: kuozwa mapema hunawanyima wasichana haki ya kuishi maisha yenye afya. Mara nyingi wao hushinikizwa kuwa akina mama wenye umri mdogo, na hili huongeza hatari la kifo au kujeruhiwa wakati wa ujauzito na wa kuzaa. Pia huongeza hatari ya kifo na matatizo ya kiafya ya muda mrefu kwa watoto wachanga.
- Huongeza uwezekano wa wasichana kupata VVU / UKIMWI, kwani wasichana hawawezi kushawishi ngono salama. Huongeza hatari kwao ya kupitia unyanyasaji wa kimwili, kingono na kihemko. Wasichana ambao wanaozwa kabla ya umri wa miaka 18 wana uwezekano mkubwa wa kukumbana na ukatili ndani ya ndoa kuliko wasichana ambao wanaolewa baadaye, kwa sababu ya ukosefu wa usawa wa mamlaka kwenye uhusiano.
- Inawanyima wasichana haki ya kuchagua na kujifanyia maamuzi muhimu kuhusu maisha yao. Watoto walioozwa hawana uwezo wa kuamua kuhusu ikiwa wataoa au ni lini na ni nani wataoa.
- Kuozwa kwa watoto humnyima msichana haki ya kupata elimu. Kuozwa mara nyingi husababisha msichana kuondolewa shuleni. Hii huathiri uwezo wake wa kujifunza ujuzi anaohitaji ili kupata kazi na kupata fursa sawa za kiuchumi kama wavulana. Bila fursa hii, hataweza kuvunja mzunguko wa umaskini na hivyo atabaki amenaswa.

Mikakati ya kuzuia kuozwa kwa watoto

- Maana kuna sababu au vichochezi vingi vya kuozwa kwa watoto, haishangazi kwamba kuna njia nyingi ambazo tunaweza kufanya kazi ili kumaliza mazoea haya.
- Kuzuia kuozwa kwa watoto kunamaanisha tunahitaji hatua katika viwango vyote: kutoka kiwango cha ulimwenguni hadi kwenye jamii. Na tunahitaji pia mbinu za umoja, na zisizobagua, zikitumika na vikundi anuwai, vyote vikifanya kazi pamoja katika nyanja zote: kutoka serikali hadi asasi za kiraia, wazazi na viongozi wa jamii, hadi kwako, na kisha moja kwa moja hadi kwa vikundi vilivyoathiriwa.
- Nadharia ya Mabadiliko ya *Girls Not Brides* inaonyesha kuwa kila mtu ana jukumu katika kusaidia kuzuia kuozwa kwa watoto, na pia kwa kusaidia wasichana walioolewa. Inapatikana kwenye tovuti yetu.

Mambo ambayo serikali zinaweza kufanya...

- Kutunga sheria za kupiga marufuku kuozwa kwa watoto na kuondoa vifungu vyovyote vinavyoruhusu ubaguzi wa hali fulani, kama vile kuozwa kwa idhini ya wazazi au dini.
- Serikali zinahitaji kuunda mikakati ya kitaifa ambayo ni mipango ya utekelezaji ya kuzuia au kuchelewesha kuozwa kwa watoto. Katika mikakati hii ya kitaifa, uwekezaji wa rasilimali unahitajika kulenga wasichana masikini na waliotengwa zaidi, kwani ndio walio katika tishio zaidi la kuozwa kwa watoto.
- Kutoa huduma bora kama vile elimu, huduma za afya na ulinzi, na kufanya kazi kuhakikisha wasichana wanapata huduma hizi, bila kujali asili yao au mapato. Hii pia itasaidia kuhimiza wazazi kuwapeleka wasichana wao shuleni na kuwaweka shuleni kwa muda mrefu iwezekanavyo.

Mambo ambayo asasi za kiraia (AZAKI) zinaweza kufanya...

- Kusaidia kuongeza uelewa kuhusu suala hili na mambo yote yanayohusiana nayo! Kwa kuwa hili bado ni suala la mwiko katika nchi nyingi, majadiliano ya kutia moyo husaidia kuongeza ufahamu na kuelimisha jamii. Kushiriki athari za kuozwa kwa watoto - kupitia habari kuhusu haki za kimsingi za kibinadamu - yote husaidia watu kuelewa anuwai ya athari hizi kwa wasichana na wanawake. Ni muhimu kuwashirikisha wanaume na wavulana pia ili waweze kuwa na uwezo katika mapambano ya kukomesha kuozwa kwa watoto.
- Kutekeleza miradi ya kuwawezesha wasichana na jamii zao kusema hapana wanapokabiliwa na ushawishi wa kuozwa. Hii ni kwa kujenga ustadi, ujuzi na uwezo wa kufikia mifumo ya msaada ambayo itasaidia kuimarisha wasichana kufanya maamuzi na kukithirisha ufikiaji wa fursa. Mifumo ya msaada wa rika ni muhimu mno katika kufikia hili.
- Fanya kazi na wadau wengine: kusaidia utekelezaji wa sheria za serikali dhidi ya kuozwa kwa watoto, kushinikiza kutengenezwa kwa sheria ambapo hazipo tayari. Wahamasisho na kuwaelimisha viongozi wa dini na wazee wa jamii kuhusu athari mbaya za mila, kama vile kuozwa kwa watoto.

Mambo ambayo viongozi wa jadi wanaweza kufanya...

- Kusaidia kubadilisha maoni - mazoea ya jadi na kitamaduni ambayo hudhuru wasichana na wanawake yanaweza kubadilishwa. Haitoshi tu kusema 'ni utamaduni wetu' - na viongozi wa jadi ni muhimu sana katika kuelewa athari mbaya na kusaidia kubadilisha mazoea, hasa kubadilisha maoni ya jadi, ya kibaguzi kuhusu ufikiaji wa elimu kwa wasichana.
- Kusaidia juhudi za serikali na asasi za kiraia kupitisha sheria dhidi ya kuozwa kwa watoto, na kusaidia kuhakikisha kuwa sheria hizi zinazingatiwa. Pia kusaidia kueneza habari kadiri inavyowezekana ili wanajamii wote waunge mkono mabadiliko.
- Hakungekuwa na kuozwa kwa watoto ikiwa wanaume katika jamii zilizoathiriwa hawangechagua kuoza watoto. Kwa hivyo ni muhimu kwamba wanaume waelimishwe kuhusu haki za wasichana na jinsi ndoa ya mapema inaweza kuwa na madhara kwa afya na furaha ya wasichana, na vilevile kuwa uharibifu kwa kitengo cha familia. Kwa maana viongozi wengi wa jadi au dini ni wanaume, wao ni muhimu katika kusaidia jamii kubadilika ili kuona thamani ya wanawake na wasichana.

Moduli 2 – Kutafiti kuozwa kwa watoto katika jamii yako

Moduli 2 - Kikao 1 Kuchunguza jinsia

Lengo

Kila mtu kwenye kikundi aelewe tunamaanisha nini tunaposema usawa wa kijinsia na jinsi ya kutekeleza uchambuzi wa kijinsia. Tutachunguza pia ni kwa nini tunahitaji kuwashirikisha wavulana na wanaume wakati tunashughulikia suala la kuozwa kwa watoto

Muhtasari wa kikao

- Kujifunza kuhusu jinsia; usawa wa kijinsia ni nini
- Jinsi ya kufanya uchambuzi wa kijinsia
- Kuangalia jinsi ya kufanya kazi pamoja na wanaume na wavulana kama mabingwa wa suala hili

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 5	Karibu <ul style="list-style-type: none">• Utangulizi na makumbusho (ikiwa hiki ni kikao cha pekee) AU <ul style="list-style-type: none">• Shughuli ya kuisimua na utangulizi mfupi wa lengo la kikao (ikiwa unafanya kikao kwa mfululizo baada ya Moduli 1)
2	Dakika 5	Majadiliano ya wazi: Jinsia ni nini?
3	Dakika 20	Majadiliano ya kikundi: Kumbukumbu za kwanza za jinsia
4	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: - Jinsia ni nini?
5	Dakika 10	Majadiliano ya wazi: Usawa wa kijinsia
6	Dakika 25	Majadiliano ya kikundi: Ukosefu wa usawa wa kijinsia
7	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: - Je, tofauti ni ipi kati ya ukosefu wa usawa wa kijinsia na usawa wa kijinsia?
8	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: - Uchambuzi wa kijinsia
9	Dakika 35	Kazi ya vikundi: Kufanya uchambuzi wa kijinsia
10	Dakika 5	Kuwaza: Kwa nini uwahusishe wanaume na wavulana?
11	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: - Kufanya kazi na wanaume na wavulana
12	Dakika 10	Hitimisho na kufunga kikao

Jinsia

- **Jinsia** inahusu matarajio na majukumu ya kiuchumi, kijamii na kitamaduni yaliyopewa mwanamume au mwanamke katika jamii.
- **Majukumu** ya kijinsia yanaweza kubadilika na ni tofauti kutoka kizazi hadi kingine na utamaduni hadi utamaduni mwingine. Kwa mfano, katika Misri ya Kale wanaume walikaa nyumbani na kufanya ufumaji. Wanawake waliendesha biashara za familia. Wanawake walirithi mali na wanaume hawakurithi. Katika Misri ya kisasa, majukumu haya yamebadilika kabisa.
- **Inabainisha** ni nini mwanamume au mwanamke anaweza kufanya, kukuwa, au kupata katika jamii maalum.

Tofauti kati ya jinsi na jinsia

JINSI

- Ni ya kibiolojia (ya kimwili).
- Inapatikana kwa kuzaliwa (ni ya asili na inahusu tofauti zinazoonekana katika viungo vya uzazi vya wavulana na wasichana na tofauti zinazohusiana katika kazi ya uzazi).
- Haiwezi kubadilishwa - isipokuwa kwa njia ya kubadilisha homoni au upasuaji.

JINSIA

- Ni ya kitamaduni.
- Hufunzwa kupitia ujamaa (imeundwa na jamii na kwa hivyo inafundishwa na kujifunza).
- Inaweza kubadilishwa na kupingwa: wanawake wanaweza kufanya kazi kama wahandisi, marubani nk.

Unapofanya kazi ya kushughulikia kuozwa kwa watoto, ni muhimu kuelewa ni vipi kanuni za kijinsia huchangia katika kudumisha mazoea ya kuozwa kwa watoto. Jinsia haina maana sawa na jinsi. Jinsi inahusu sifa za kibiolojia za wanaume na wanawake. Kwa mfano: wanaume hutoa manii, wanawake hutoa mayai. Jinsia inahusu majukumu na tabia zilizoainishwa kijamii kwa wanaume na wanawake. Tunapotarajia wanaume na wanawake kutenda mambo kwa njia fulani, kwa sababu tu ni wanaume na wanawake, basi tunafuata 'kanuni za kijinsia'. Tamaduni tofauti zinaweza kuwa na kanuni tofauti za kijinsia au njia tofauti ambazo wanatarajia wanaume na wanawake waenende. Kwa mfano, tamaduni zingine zinatarajia wanawake kukaa nyumbani na kufanya kazi za nyumbani, wakati wanaume wanapaswa kwenda kufanya kazi. Kanuni hizi pia huitwa majukumu ya kijinsia, ambayo ni majukumu maalum wanaume na wanawake wanatarajiwa kutekeleza katika jamii au hata katika familia. Jinsia inahusu sifa za kiuchumi, kijamii na kitamaduni na fursa zinazoambatana na kuwa mwanamume au mwanamke katika jamii fulani. Inabainisha yale mwanamume au mwanamke anaweza kufanya, anaweza kuwa au anaweza kupata katika jamii maalum. Majukumu ya kijinsia hutofautiana kutoka kizazi hadi kingine, wakati mmoja hadi mwingine na utamaduni mmoja hadi mwingine.

- Watu huzaliwa wakiwa wa kike au wa kiume, lakini hufunzwa jinsi ya kuwa wasichana na wavulana ambao baadaye wanakua wanawake na wanaume.
- Majukumu ya kijinsia ni tabia zilizofunzwa katika jumuiya, jamii au kikundi kingine fulani kingine cha kijamii. Hizi huamua shughuli, kazi na majukumu ambayo yanaonekana kuwa yanafaa wanaume au wanawake.

- Wasichana na wavulana wanafundishwa tabia na mitazamo sahihi, majukumu na shughuli zinazofaa kwao, na jinsi wanavyopaswa kuingiliana na watu wengine. Tabia hii iliyofunzwa ndiyo inayounda utambulisho wa kijinsia, na huamua matarajio na majukumu ya kijinsia.
- Majukumu ya kijinsia yanatofautiana sana kutoka utamaduni mmoja hadi mwingine, na kutoka kikundi kimoja cha kijamii, kisiasa na kiuchumi hadi kingine ndani ya utamaduni mmoja.
- Majukumu ya kijinsia pia yanatofautiana wakati unavyobadilika. Majukumu yaliyofafanuliwa kijamii kwa wasichana na wavulana na wanawake na wanaume katika jamii moja yanaweza kubadilika kwa vizazi, na katika jamii zingine zinaweza kuendelea kwa muda mrefu kwa njia ile ile. Kwa mfano, huko Misri ya Kale wanaume walikaa nyumbani na kufanya ufumaji. Wanawake waliendesha bishara za familia. Wanawake walirithi mali na wanaume hawakurithi. Katika Misri ya kisasa, majukumu haya yamebadilika.

Je, kuna tofauti gani kati ya ukosefu wa usawa wa kijinsia na usawa wa kijinsia?

Usawa wa kijinsia

- Usawa wa kijinsia haimaanishi kuwa wanawake na wanaume ni sawa, lakini kwamba wana thamani sawa na wanapaswa kuzingatiwa kwa usawa.
- Kuthamini sawa majukumu ya wanawake na wanaume.
- Hii ni muhimu katika kuondoa viziwi vinavyokithirisha ubaguzi na chuki.
- Mgawanyo sawa wa madaraka kati ya wanawake na wanaume.
- Kuondoa kila aina ya ukosefu wa usawa katika upatikanaji wa rasilimali, fursa na huduma, na kukuza haki sawa.
- Usawa unatambua kuwa wanaume na wanawake wana majukumu na mahitaji tofauti.

Usawa wa kijinsia

- Usawa wa kijinsia haimaanishi tu idadi sawa ya wanaume na wanawake au wavulana na wasichana wanaoshiriki katika shughuli zote, au kwamba wanawake na wanaume ni sawa. Inamaanisha kuwa wanaume na wanawake wanafurahia kutambuliwa na kupokea hadhi sawa katika jamii na wanapaswa kuonyeshwa heshima sawa.
- Inamaanisha kwamba kufanana na pia tofauti zetu zinatambuliwa na kuthaminiwa kwa usawa ili tuweze kufikia uwezo wetu wote wa kibinadamu. Hii inamaanisha sisi sote tunaweza kushiriki, kuchangia na kufaidika kwa usawa kutokana na maendeleo ya kitaifa, kisiasa, kiuchumi, kijamii na kitamaduni.
- Usawa wa kijinsia inamaanisha kuthamini kwa usawa majukumu ya wanawake na wanaume, na michango yao, shughuli na kazi wanazofanya.
- Inafanya kazi kukomesha fikra potovu na ubaguzi ili jinsia zote ziweze kuchangia kwa usawa na kufaidika na maendeleo ya kiuchumi, kijamii, kitamaduni na kisiasa ndani ya jamii yao.
- Hoja kuu ya usawa wa kijinsia ni kwamba tofauti kati ya wanawake na wanaume haipaswi kuwa na athari mbaya kwa hali zao za maisha au kuzuia mgawanyo sawa wa madaraka kati ya wanawake na wanaume katika nyanja mbalimbali za maisha.
- Usawa wa kijinsia unahusu fursa na matokeo sawa kwa wanawake na wanaume. Hii inajumuisha kuondoa kila aina ya ukosefu wa usawa katika upatikanaji wa rasilimali, fursa na huduma, na kukuza haki sawa.

Usawa haimaanishi kuwa wanawake wanapaswa kuwa sawa na wanaume. Kukuza usawa kunatambua kuwa wanaume na wanawake wana majukumu na mahitaji tofauti, na inasisitiza umuhimu wa kuzingatia haya katika miradi na mipango ya maendeleo.

Ukosefu wa usawa wa kijinsia ni nini?

- Wanaume na wanawake ni tofauti kimaumbile lakini ni tafsiri ya tofauti hizi kijamii, kiuchumi, kisiasa na kisheria ndizo zinazosababisha ukosefu wa usawa kati yao.
- Ubaguzi dhidi ya wanawake na wasichana - kama vile dhuluma ya kijinsia, ubaguzi wa kiuchumi, ukosefu wa usawa kwa afya ya uzazi na mazoea hasi ya jadi - unabaki kuwa aina ya kutokuwepo kwa usawa.
- Ukosefu wa usawa katika mazingira / jamii: wakati kazi ya wanaume ina hadhi na inatambuliwa kuwa ya thamani na muhimu kuliko kazi ya wanawake (kama vile kulea watoto, kupika na kusafisha). Hii pia hufanyika wakati wanawake wanapata ufikiaji mdogo wa huduma (kwa mfano, elimu na afya), na wakati kuna dhuluma moja kwa moja dhidi ya wanawake na wasichana kwa sababu ya jinsia yao.
- Kukosekana kwa usawa wa kiuchumi: wanawake wanakosa usawa wa rasilimali za kiuchumi, kama fursa za mafunzo ya ustadi, fedha, mikopo, kazi na ardhi, na nafasi ndogo za ajira na maendeleo ya kazi.
- Kukosekana kwa usawa wa kisiasa: wanawake wanawakilishwa kwa viwango vidogo katika ngazi zote za maamuzi rasmi katika jamii, na haswa katika viwango vya mkoa na kitaifa.
- Kukosekana kwa usawa wa kisheria: mfumo wa sheria katika nchi nyingi huwabagua wanawake katika nyanja za sheria za familia, urithi, mali na umiliki wa ardhi, uraia na sheria ya jinai. Hivyo basi, kesi za mashtaka zinazohusu dhuluma dhidi ya wanawake ni ngumu sana kutatua kwa njia ya usawa.

Je, uchambuzi wa kijinsia ni nini?

- Uchambuzi wa kijinsia husaidia kutambua masuala muhimu yanayochangia ukosefu wa usawa wa kijinsia.
- Inaangazia mapungufu yoyote kati ya wanaume na wanawake ambayo yapo katika nyumba, jamii na nchi.
- Inaelezea jinsi kanuni za kijinsia na uhusiano wa mamlaka zinavyoathiri (na mara nyingi kuimarisha) kuozwa kwa watoto.
- Huchunguza tofauti za majukumu na kanuni kati ya wanawake na wanaume, wasichana na wavulana: viwango tofauti vya madaraka waliyonayo; mahitaji yao tofauti, vizuizi, na fursa; na athari za tofauti hizi katika maisha yao.

- Uchambuzi wa kijinsia ni njia ya kutafiti na kupata masuala muhimu ambayo yanaunda au kutekeleza ukosefu wa usawa wa kijinsia. Hii ni ili uweze kuelewa kabisa vichochezi na sababu ili ziweze kushughulikiwa vizuri na kurekebishwa.
- Inakusaidia kuelewa tofauti zisizo sawa kati ya wanaume na wanawake. Inakusaidia kutambua, kuelewa na kuelezea mapungufu ya usawa kati ya wanaume na wanawake ambayo yapo nyumbani, katika jamii na nchi.
- Husaidia kukuonesha jinsi tofauti hizi za kijinsia na uhusiano wa mamlaka zinavyoathiri (na mara nyingi huimarisha) kuozwa kwa watoto.
- Ni njia ya utafiti inayoangalia viwango tofauti vya mamlaka ambayo wanawake na wanaume wanashikilia; Mahitaji yao tofauti, vizuizi, na fursa; Na athari za tofauti hizi katika maisha yao.

Wakati wa kufanya uchambuzi wa kijinsia, kuna mambo matano makuu ambayo unaweza kuangalia ili kuelewa jukumu au hadhi ya wanaume na wanawake.

- Sheria, sera na kanuni katika jamii.
- Tamaduni na imani.
- Dhima za kijinsia, majukumu na wakati uliotumika kwa kila moja.
- Ufikiaji, au udhibiti wa rasilimali.
- Mifumo ya mamlaka na uamuzi.

Uchambuzi wa kijinsia utakusanya, kuchambua na kutafsiri habari kuhusu hali maalum kwa kuangalia dhima, majukumu, mahitaji na fursa za wasichana na wavulana / wanawake na wanaume. Hii inakusudia:

- Kutambua tofauti kati ya vikundi.
- Kuelewa ni kwa nini tofauti hizi zipo.
- Kuangalia ni matendo/masuala gani haswa hushawishi kuozwa kwa watoto.

Maswali kadhaa ya kujiuliza unapofanya uchambuzi wa kijinsia unaolenga kuozwa kwa watoto:

- Je, ni vikundi gani vya wasichana vinaathiriwa na kuozwa kwa watoto?
- Je, ni nani aliye katika tishio kubwa zaidi?
- Je, wasichana huwa na umri gani wakati wanaozwa?
- Je, wako shuleni au la?
- Je, wao ni sehemu ya kikundi kidogo au kikundi kilichotengwa katika jamii?

Maeneo ya uchambuzi wa kijinsia	Maswali ya kukuongoza	Nyenzo ambazo zinaweza kukusaidia kupata majibu
<p>1. Sheria, sera na kanuni</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Je, kuna sheria za kitaifa kuhusu umri wa chini wa ndoa, vyeti vya ndoa na usajili wa kuzaliwa ili kuzuia ubaguzi wa kijinsia? 2. Je, sheria hizi zinatekelezwa katika viwango vya kitaifa na vya mitaa? Je, wanawake na wasichana wanaweza kupata haki (kama vile polisi na mahakama) au wanajitahidi kufanya hivyo? Je, watu, familia na jamii wanajua sheria? 3. Je, sheria na sera zinaathiri vipi maamuzi kuhusu ndoa katika viwango vya mitaa? Au sheria ya kimila inaruhusu kuozwa kwa watoto, kupingana na sheria ya kitaifa? Kwa mfano, ikiwa sheria ya kitaifa inasema umri wa chini wa ndoa, je, sheria hii ndio hasa watu wanasikiliza? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Watunga sera, taasisi za kisheria, AZAKi zinazoshughulikia suala hilo. Unaweza pia kuzitafuta kwenye tovuti au tembelea habari maalum ya nchi kwenye tovuti ya <i>Girls Not Brides</i>. 2. Ongea na watu mbalimbali ambao wanaweza kukusaidia: majaji, polisi, maafisa wa serikali na wafanyakazi wa serikali, taasisi za kisheria za mitaa na AZAKi zinazohusika na suala hili au kufanya kazi katika jamii yako, wanawake na wasichana wenyewe. 3. Viongozi wa jadi, dini na jamii, serikali za mitaa, viongozi wa dini, wazee, wanawake na wasichana, wanaume na wavulana.
<p>2. Itikadi na imani za kitamaduni</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Je, ni mazoea gani yanayokubalika na imani kuhusu majukumu ya wasichana na wanawake kama wake na akina mama - na majukumu ya wavulana na wanaume kama waume na kina baba? 2. Je, ni mazoea gani ya kitamaduni na mila yameunganishwa na ndoa? Hii inaweza kujumuisha bei ya kuozwa, mahari, ukeketaji / ukataji wa kike (FGM / C), ndoa za wake wengi, utekaji nyara wa wake na usisitizaji wa ubikira wa kike. Je, ndoa inaashiria shughuli ya kifedha, kama mahari au bei ya kuozwa? 	<p>Viongozi wa jadi, dini na jamii; Wazee; Wazazi; Wanawake na wasichana; Wanaume na wavulana.</p>

<p>3. Dhima za kijinsia, majukumu na wakati uliotumika kwa kila moja.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1. Je, wanawake na wasichana hutumia muda gani kufanya kazi za nyumbani na za matunzo? Hii inaweza kujumuisha kuwatunza ndugu wadogo, wazazi wazee, au wanafamilia walio na changamoto za kimwili. Je, hii inalinganishwaje na wakati ambao wanaume na wavulana hutumia kufanya kazi hizi? Je, wasichana wamewahi kutolewa shuleni kufanya kazi za nyumbani na matunzo? 2. 2. Je, ni kwa jinsi gani wanawake na wasichana ambao walikuwa wameolewa wakiwa wadogo (kabla ya miaka 18) hutumia wakati wao tofauti na wanawake na wasichana ambao hawajaolewa? Na kuna tofauti yoyote kati ya jinsi wasichana na wavulana wanavyotarajiwa kutumia wakati wao? 	<p>Wanawake na wasichana, wanaume na wavulana, wazee wa familia.</p>
<p>4. Ufikiaji na udhibiti wa nyenzo</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. 1. Je, kuna tofauti gani kati ya wanaume na wanawake katika suala la kufikia mapato, kumiliki ardhi au kupata mali na rasilimali zingine (kama simu)? 4. 2. Je, wanawake na wasichana ambao wamepitia kuozwa kwa watoto wanakabiliwa na kutengwa na jamii? Kwa mfano, je, hawaruhusiwi kuona marafiki wao au kwenda shule? 	<p>Wanawake na wasichana, wanaume na wavulana.</p>
<p>5. Mifumo ya mamlaka na uamuzi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. 1. Ni nani katika familia au jamii hufanya maamuzi kuhusu ikiwa, wakati gani, na nani msichana anapaswa kuoza? Je, ni jamii gani na viongozi wa dini wanaathiri maamuzi kuhusu ndoa? 6. 2. Je, umri wa ndoa na tofauti ya umri kati ya wenzi huathiri vipi uhusiano? Ni nani ana mamlaka na anashikilia maamuzi yote katika ndoa? 	<p>Viongozi wa jadi, dini na jamii; Wazee; Wazazi; Wanawake na wasichana; Wanaume na wavulana.</p>

Kufanya kazi na wanaume na wavulana

- Sote tunahitaji kuelewa kanuni tatanishi za kijinsia na kitamaduni zinazoendeleza utamaduni wa kuozwa kwa watoto. Kuozwa kwa watoto sio tu suala la wanawake / wasichana.
- Waamuzi katika jamii / nyumbani kawaida ni wanaume. Kama watoa maamuzi na waume wa siku za usoni, wanaume na wavulana ni msingi wa juhudi zozote za kumaliza kuozwa kwa watoto.
- Wanaume na wavulana wamelelewa kuchukua jukumu la kutafuta riziki, kuwa na mamlaka na kufanya maamuzi mengi ya kifamilia. Wanawake wanalelewa kutunza nyumba (kupika, kusafisha, kupata watoto na kuwatunza).
- Jukumu la kitamaduni la baba, mume, mwana na kaka linahitaji kubadilika kuwa la matunzo, linalounga mkono na lisilo na vurugu, zenye kugawa kazi za nyumbani na kufanya maamuzi.
- Wanaume na wavulana wanahitaji kuchunguza na kubadilisha majukumu ya kijinsia.
- Wanaume na wavulana wana ushawishi wa moja kwa moja katika maisha ya wanawake na wasichana.

Wavulana pia huozwa wakiwa watoto, na wanaume milioni 156 walio hai leo walioa kabla ya umri wa miaka 18. Lakini wasichana wameathiriwa kwa kiasi kikubwa na kuozwa kwa watoto, na wana uwezekano zaidi ya mara saba kuathiriwa na mazoea hayo. Ni muhimu kukumbuka kwamba vijana ni wahasiriwa na pia mawakala wa mabadiliko.

Utafiti wa hivi karibuni umeonyesha kuwa kuwashirikisha wavulana na wanaume ni muhimu katika kujenga usawa wa kijinsia. Ili kuboresha usawa kati ya wanaume na wanawake, ni muhimu kwamba wanaume na wavulana wabadilisha mitazamo na mazoea yao kwa wanawake na wasichana. Ikiwa tunataka kukomesha kuozwa kwa watoto, basi wavulana na wanaume lazima wachukue jukumu muhimu katika kufanikisha hili. Ni muhimu waelewe na waamini kuwa haya ni mazoea mabaya. Kuwaacha wanaume na wavulana nje ya mpango wowote kutamaanisha kuwa ni sehemu ndogo tu za shida zinazopatikana kwa wanawake na wasichana wadogo ndizo zitashughulikiwa. Shida kuu bado haitakuwa imeshughulikiwa, kama vile uhusiano wa mamlaka uliopo kati ya wanaume na wanawake.

Ili kukomesha kuozwa kwa watoto, lazima tuelewe majukumu ya kitamaduni na jinsia katika jamii ambayo inachangia mazoea haya. Katika nchi nyingi, wanaume na wavulana wamejumuika kuchukua jukumu la kutafuta riziki, kuwa na mamlaka na kufanya maamuzi mengi ya kifamilia. Wanawake wanalelewa kuendesha mambo ya nyumbani: kupika, kusafisha, kupata watoto na kuwatunza.

Kukomesha kuozwa kwa watoto basi kunahitaji kuchunguza jukumu la kila mtu katika jamii na kufanya kazi kwa bidii ili kubadilisha kanuni na tabia za kijamii katika viwango vyote vya jamii. Akina baba, kaka, waume, wakuu wa vijiji, viongozi wa dini, waamuzi - ili tabia hii potovu iishe, tunahitaji kufanya kazi pamoja na kila mtu, kupata msaada wa wanaume / wavulana wote ambao wanajua ni vibaya, na kushirikiana kuwashawishi wale wote ambao hawajui. Ni muhimu kushirikisha wanaume na wavulana katika kukomesha kuozwa kwa watoto kwa sababu:

- Kuozwa kwa watoto sio suala la wanawake au wasichana pekee.
- Kama watoa maamuzi na waume wa siku zijazo, wanaume na wavulana ni kiini cha juhudi zozote za kukomesha kuozwa kwa watoto.

- Wazee wa dini na viongozi wa jamii mara nyingi ndio wafanya maamuzi muhimu katika jamii ambapo ndoa za mapema au kuozwa kwa watoto ni kawaida. Mara nyingi huwa ni wanaume. Kushirikisha na kuwaelimisha wanaume hawa wenye mamlaka ni ufunguo wa kubadilisha mitazamo ya jamii kuhusu kuozwa kwa watoto.
- Matarajio ya kijamii kuhusu maana ya kuwa mwanamume au mvulana huamuru jinsi wanaume na wavulana wanavyoenenda.
- Wanaume na wavulana wanapaswa kuchunguza majukumu ya kijinsia.
- Wajibu kama baba, mume, mwana na kaka zinafaa kuhamia kuwa zenye matunzo, zinazounga mkono na zisizo na vurugu, zenye kugawa kazi za nyumbani na kufanya maamuzi.
- Wanaume na wavulana hawana nafasi ya kuhoji kanuni hizi za kijinsia.
- Wanaume na wavulana wana ushawishi wa moja kwa moja katika maisha ya wanawake na wasichana.
- Ikiwa hatuwashirikishi wanaume na wavulana hatuwezi kuleta mabadiliko kwenye masuala nyeti kama kuozwa kwa watoto.
- Wanaume na wavulana wanahitaji kujua kuhusu haki za wasichana na jinsi ndoa za mapema zinaweza kuwa na madhara kwa afya na furaha yake pamoja na kuharibu familia.

Moduli 3 – Chukua hatua Imarisha mkakati wa uanaharakati

Moduli 3 - Kikao 1 Malengo na madhumuni

Lengo

Kufafanua mabadiliko unayotaka kuona na hatua unazohitaji kufikia mabadiliko hayo.

Muhtasari wa kikao

- Jifunze jinsi ya kufafanua mabadiliko unayotaka kuona
- Jinsi ya kuweka malengo na madhumuni yako
- Je, maisha yako ya baadaye unayotamani ni yapi?
- Jinsi ya kufikia mabadiliko unayohitaji

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 5	Karibu <ul style="list-style-type: none">• Kutambulishana upya na makumbusho (ikiwa hiki ni kikao cha pekee) AU <ul style="list-style-type: none">• Shughuli ya kulisimua na utangulizi mfupi wa lengo la kikao (ikiwa unafanya kikao kwa mfululizo baada ya Moduli 2)
2	Dakika 35	• Kazi ya vikundi: Je, ni maisha yapi ya usoni unayotamani?
3	Dakika 15	• Uwasilishaji wa mkufunzi: Kuweka malengo na madhumuni
4	Dakika 15	• Kazi ya vikundi: Kufafanua lengo lako - ni mabadiliko gani unayotaka kuona?
5	Dakika 10	Majadiliano ya hitimisho na kufunga kikao

Ufafanuzi na tofauti kati ya malengo na madhumuni

Lengo

Ufafanuzi

- Lengo kuu ambalo unajitahidi kufikia .
- Hii ndio taswira kuu au maono unayotaka kuona ulimwenguni.
- Hili ni jambo ambalo tunataka kujitahidi kufikia.
- Malengo hayapimiki kabisa au hayashikiki.
- Inafikiwa baada ya muda mrefu.

Mfano: 'Ninataka kufanikiwa kukomesha kuozwa kwa watoto.'

Madhumuni

Ufafanuzi

- Kitu ambacho tunalenga juhudi zetu au matendo kufikia; Ni kusudi au lengo letu.
- Hizi ni hatua ndogo, maalum zaidi ambazo zitakusaidia kufikia lengo lako.
- Lazima ziweze kupimika na ziwe na matokeo yanayoonekana.
- Zinafikiwa kwa muda mfupi au unaoweza kupimika wa utekelezaji

Mfano: 'Ninataka kufanya utafiti kuhusu kuozwa kwa watoto mwishoni mwa mwezi huu.'

Kuweka lengo inamaanisha:

1. Kufafanua mabadiliko ya mwisho unayotaka kuchangia. Lengo ni wazo wazi la ulimwengu unayotaka kuunda - hali ya mwisho unayotaka kuona ikitekelezwa na maono ya mwisho unayotaka kufikia kupitia kazi yako. Inapaswa kuwa ya kuvutia na kuelezea wazi kile unachopigania. Lengo sio jambo ambalo unaweza kufikia peke yako. Kwa mfano, kwa *Girls Not Brides* maono na lengo letu kuu ni: ulimwengu bila kuozwa kwa watoto ambapo wasichana na wanawake wanafaulu hali sawa na wavulana na wanaume na wanaweza kufikia uwezo wao kamili katika nyanja zote za maisha yao.
2. Kufikiria kuhusu kipimo na kiwango cha matendo yako. Tathmini ni muda gani kila mmoja anaweza kutoa kufikia lengo lako. Kuwa wa kweli. Kadiri unavyojifunza zaidi, na kujumuisha watu zaidi kufanya kazi nao, ndivyo lengo lako na madhumuni yako yanaweza pia kukua. Unaweza kutaka kulenga lengo lako kwa jamii au kikundi cha watu maalum, au kuwa na kikundi maalum cha kulenga na kushughulikia masuala yao maalum.
3. Kutathmini kile utafiti wako na uchambuzi wa kijinsia umefichua katika jamii yako. Je! Una motisha na shauku ya kufanyia kazi jambo lipi kama lengo? Je! Ni masuala gani maalum kutoka kwa uchambuzi na kutathmini ambayo unaweza kufanyia kazi?

Kufafanua lengo lako

- Lengo linaweka wazo wazi la ulimwengu unaotaka kuunda.
- Hii ndio hali ya mwisho, inayotatikana au hali ambayo unataka kuona ikitimizwa mwishoni mwa kazi yako.
- Ili uanze, unahitaji kuelezea unachotaka kubadilisha, ni mambo gani kuu unashughulikia, na ni hatua gani unahitaji kuchukua kuyafanikisha.
- Hii inasaidia kuhama kutoka kwa mawazo yasiyoeleweka kikamilifu na kukuwezesha kupanga mipango maalum na mabadiliko yanayoweza kufikiwa katika jamii / nchi yako.
- Malengo ni ya muda mrefu zaidi (kama vile baada ya miaka mitano) lakini kuna hatua mahususi kabisa unaweza kuchukua kuzifikia.

Mara tu unapokuwa na taarifa ya lengo, unahitaji kufikiria suluhisho halisi dhidi ya kuozwa kwa watoto zitakazokusaidia kufikia lengo lako. Hizi zitakuwezesha kufikia lengo kupitia kazi yako, na kusaidia kuzingatia na kuipa kipaumbele kazi yako na yale utahitaji kufanya hivyo. Madhumuni yako yanaonyesha ni mabadiliko gani maalum au matokeo unataka kufikia kwa muda mfupi.

Kama kikundi, wazeni kuhusu madhumuni ambayo yatawasaidia kufikia lengo lenu. Yanapaswa kuwa SMART, ambayo kwa Kiingereza inamaanisha:

S-specific, M- measurable, A- achievable, R- relevant, na T- timed. Kwa Kiswahili, inamaanisha kwamba madhumuni yenu yanafaa kuwa:

- **Maalum/Specific:** yanakueleza haswa ni kiasi gani (nambari wazi - kama vile 40%) ya kile unataka kufikia au kubadilisha (ni tabia gani ya kikundi unayotaka kubadilisha, au ni matokeo gani ungependa kuona kutokana na juhudi zako) na yanajumuisha wakati unaolenga kuyafikia (tarehe wazi ya kufanya kazi - kwa mfano, ifikapo mwaka 2020).
- **Yanapimika/Measurable:** kumaanisha kuwa taarifa inayohusu lengo lako inaweza kukusanywa, kugunduliwa, au kupatikana (angalau kuwe na uwezekano) ili uweze kutathmini athari na kupima mabadiliko yanayotokana na juhudi zako.
- **Yanaweza kufanikishwa/ Achievable:** madhumuni yako yanapaswa kuweza kufanikishwa kwa kweli pamoja na mabadiliko unayotaka kuona. Hii inamaanisha kuwa sio tu madhumuni yenyewe yanawezekana, bali pia kuna uwezekano kwamba kwa pamoja (kufanya kazi pamoja na washiriki) mtaweza kuyafanikisha.
- **Yanahusiana na maono/ Relevant:** kuwe na uelewa wazi wa jinsi madhumuni haya yanavyoingiliana na maono ya jumla ya kikundi au kazi unayofanya.
- **Yametengewa wakati maalum/ Timed:** kikundi chako kinaweza kuandaa ratiba ya wazi kuhusu ni lini madhumuni yatatimizwa. Fanya hii iwe wazi katika kila dhumuni.

Kufafanua madhumuni

Unda mkusanyiko wa masuluhisho halisi ya kupambana na tatizo la kuozwa kwa watoto utakazohitaji kufikia lengo lako. Hizi ni hatua ndogo unazohitaji kuchukua kukusaidia kufikia maono yako. Dhumuni linapaswa kuwa SMART, ambayo kwa kimombo inamaanisha:

S-specific, M- measurable, A- achievable, R- relevant, na T- timed. Kwa Kiswahili, inamaanisha kwamba madhumuni yako yanafaa kuwa:

- **Maalum:** idadi wazi au lengo la kile unachotaka kufanikiwa au kubadilishwa; Ni matokeo gani unayotaka kuona kutokana na juhudi zako; Na muda unaolengwa kufikia haya.
- **Yanayopimika:** kumaanisha kuwa taarifa inayohusu lengo lako inaweza kukusanywa, kugunduliwa, au kupatikana (angalau kuwe na uwezekano) ili uweze kutathmini athari na kupima mabadiliko yanayotokea kama matokeo ya uingiliaji wako.
- **Yanayoweza kufanikishwa:** linaweza kufikiwa kwa kweli, na kwamba mabadiliko unayotaka kuona yanawezeka kufanikishwa ukifanya kazi pamoja na washiriki.
- **Yanahusiana na maono:** linaingiliana na lengo la jumla la kikundi au kazi unayofanya.
- **Yametengewa wakati maalum:** ratiba ya wazi kuhusu lini madhumuni yatakamilishwa.

Moduli 3 - Kikao 2

Kuunda rasimu ya mikakati ya uanaharakati

Lengo

Kuunda mkakati wa uanaharakati na kujua ni nini hutengeneza ujumbe mzuri unaolenga 'kichwa, moyo na mikono' ya wasikilizaji wako - jinsi ya kuwafanya wafikiri, wahisi na wachukue hatua. Tunajumuisha maoni kuhusu jinsi ya kufanya kazi na vyombo vya habari na kuelewa jinsi ya kufanya shughuli kama hizo za mawasiliano

Muhtasari wa kikao

- Kuandaa mkakati wa uanaharakati
- Ujumbe ni nini na jinsi ya kukuza ujumbe wenye ufanisi.
- Jinsi ya kutumia mawasiliano kuunda ujumbe wenye nguvu na matokeo

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 10	Karibu • Utangulizi na makumbusho (ikiwa hiki ni kikao cha pekee)
2	Dakika 15	Kazi ya vikundi: Kupata sauti yako na mamlaka
3	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Je, mkakati wa uanaharakati ni nini?
4	Dakika 40	Kazi ya vikundi: Kuunda mkakati wako wa uanaharakati
5	Dakika 10	Shughuli ya Kusisimua
6	Dakika 15	Uwasilishaji wa mkufunzi: Kuunda ujumbe wenye ufanisi
7	Dakika 15	Kazi ya vikundi au shughuli ya kulisimua: Mawasiliano madhubuti
8	Dakika 10	Hitimisho na kufungwa kwa kikao

Kupata sauti na mamlaka

Una uwezo wa kuwa mshawishi muhimu katika jamii yako, kwa kuwa mwanaharakati mchanga na mtetezi anayeitisha mabadiliko! Tunataka kukusaidia kupata sauti yako na ujisikie umeimarishwa kudai maisha bora ya siku zijazo.

Mfano 1 wa Uwasilishaji

Kuwa mwanaharakati madhubuti kunahitaji:

- Shauku na nguvu.
- Uvumilivu wa kuendelea na majadiliano na mapambano.
- Maono wazi ya mabadiliko unayotaka kuona / kufikia.
- Uwezo wa kufanya kazi na wengine.
- Utayari wa kutenga wakati na nguvu kwa ajili ya lengo lako.
- Kuelewa kuwa sio kila mtu ana maoni sawa na wewe, na jinsi ya kuwashawishi watu hao.
- Uhodari wa mawasiliano kuelezea ujumbe wako wazi na kwa urahisi, na kuwashawishi watu kuunga mkono upande wako.

Mfano 2 wa Uwasilishaji

Vijana huwa wanaharakati shupavu sana kuhusu masuala ya kuoza kwa watoto kwa sababu:

- Wanaathiriwa moja kwa moja na wanahusika katika suala hilo.
- Wana ufikiaji wa habari ambao watu wazima hawawezi kuwa nao, na maoni tofauti kuhusu mila au kanuni za kijamii ambazo zinaweza kubadilika kwa kila kizazi, badala ya kubaki zilivyo.
- Wanaweza kusaidia kutambua wasichana walio katika tishio na mara nyingi wanaweza kusaidia kuingilia kati.
- Wanaelewa mashinikizo ambayo vijana wanapitia kutoka kwa wazazi wao na jamii, haswa kuhusu mazoea ya kitamaduni.
- Wanaweza kuchambua ikiwa suluhisho linalopendekezwa la suala hilo litafaulu au la, na kutoa suluhisho au hatua ambazo wengine hawajafikiria.

Kuunda mkakati wa uanaharakati

Sasa tutaangalia jinsi mkakati wa uanaharakati unaweza kukusaidia kufikia mabadiliko unayotaka kuona kupitia kazi yako. Huu ni mkakati au mpango ambao utatusaidia kuamua ni nini, lini na ni nani tutafanya shughuli zetu naye - yote kufikia lengo letu kuu ambalo tumechagua.

- Mkakati wa uanaharakati hukusaidia kupanga kila hatua au shughuli ambayo itakusaidia kufikia 'taswira kuu' au lengo uliloweka kwa kazi yako.
- Kwa maneno rahisi, mkakati unakusaidia kuwa wazi kuhusu: tuko wapi sasa, ni wapi tunataka kwenda na ni nini tunahitaji kufika huko.
- Shughuli kwenye mkakati wa uanaharakati zinahitaji kukusaidia katika:
 - Kutathmini fursa na changamoto zinazoweza kutokea kwa kufanya kazi katika mazingira maalum, na ni hatua gani unahitaji kuchukua ili kushinda changamoto au tishio zozote.
 - Kuhakikisha umetenga rasilimali na bajeti zilizopo, na umetenga kazi na shughuli kama vile kuripoti na kutathmini.
 - Kusimamia uhusiano na wadau wengine au watendaji, na kusimamia muungano wako. Pia itasaidia kukuonesha ni nani unahitaji kufanya kazi naye.
 - Jinsi ya kuunda ujumbe wako kushawishi hadhira lengwa unayohitaji kushughulikia.
 - Mpango wa kimkakati ni mchakato wa kimfumo unaoweza wengine kujua mipango yetu ili kujihusisha na suala.
 - Kuunda jumbe za kimkakati kutakusaidia kulenga hadhira husika na kutoa mawasiliano yenye ufanisi zaidi, na hivyo kufikia matokeo makubwa.
 - Inasaidia pia kuvunja lengo lako kuu (au lengo pana) katika hatua zinazoweza kudhibitiwa zaidi. Hizi zitakusaidia kukaribia kufikia mabadiliko unayotaka kuona kama matokeo ya kazi yako. kuonesha

Sasa kwa kuwa umetengeneza lengo lako kuu na madhumuni yako, uko tayari kuyachunguza kwa undani zaidi na kufikiria ni hatua gani za utendaji unaweza kuchukua pamoja na wengine ili kuzifanikisha - hatua moja kwa nyingine. Mkakati wa uanaharakati ni njia moja ya kusaidia kupanga mchakato huu. Inakuwezesha kupanga kila shughuli ya kibinafsi ambayo itachangia kufikia 'taswira kuu' au lengo unalojitajidi kufikia. Inakusaidia pia kufikiria ni nani katika timu yako atafanya shughuli gani, na walengwa wako au wadau wako watakuwa nani. Hii ni kupanga ramani za hatua unazohitaji kuchukua kufikia mabadiliko unayotaka kuona. Mkakati wako utaelezea mkusanyiko wa shughuli ambazo zinahitajika kufanywa kutimiza lengo lako la muda mrefu. Kurahisisha, unapaswa kupitia na kujibu maswali yafuatayo:

- Tuko wapi sasa?
- Tunataka kwenda wapi?
- Tutafikaje hapo?

Kila hatua itahitaji kujumuisha:

- Njia za kufanya kazi kwa ufanisi, kutokana na fursa na changamoto za mazingira / hali ambapo unafanya kazi.
- Kugawanya nyenzo ulizonazo.
- Jinsi ya kusimamia uhusiano kati ya wadau, na mashirika unayofanyia kazi.
- Jumbe maalum zinazolenga hadhira na vikundi maalum ambao watakusaidia katika lengo lako.

Kuwa na mchakato wakati wa kupanga mkakati wako wa uanaharakati ni njia muhimu ya kukabiliana nayo. Kuwa na mchakato na utaratibu, yaani kumaanisha kuwa fikira za hatua kwa hatua kuhusu ni nini kinahitaji kufanyika, husaidia kuhakikisha unashughulikia kila shughuli inayohitajika, na huwasaidia wengine kujua mipango yako na kuona ni jinsi gani wanaweza kuhusika.

Unahitaji kuweka lengo ya ni wapi unataka kwenda, na kisha ugawe safari hiyo kuwa sehemu tofauti. Hii haiwezi kufanywa bila mbinu iliyozingatiwa, na inayochukua hatua kikamilifu. Jumbe za kimkakati ni muhimu na zinahitajika katika kusaidia kufikia mabadiliko unayotaka kuona. Ni muhimu kuzifanya hati zilenge hadhira husika, kutoa mawasiliano bora na uanaharakati kuhusu suala lako. Inasaidia pia kuvunja malengo mapana na malengo makubwa ili ziwe hatua ndogo zinazoweza kudhibitiwa.

Ni juu yako kuamua ikiwa ni muhimu kujadili na kukagua mkakati wako kila mwezi, au baada ya kila miezi kadhaa, kulingana na ratiba unayotengeneza na lengo lako kuu. Mikakati ya uanaharakati huwa si moja kwa moja katika muundo na utekelezaji wake na itahitaji kubadilishwa na kusahihishwa unapoendelea, kwani muktadha na mazingira unapofanyia kazi yanaweza kubadilika pia. Utahitaji kukagua na kurekebisha tena shughuli na vitendo unapoanza utekelezaji halisi. Hii ni ili kuhakikisha kuwa unashughulikia masuala anuwai kwa kadiri uwezavyo, na unawajumuisha watu wote, au kukosa kushughulikia mazingira halisi katika kikundi au jamii unapofanyia kazi. Sasa tutapitia kiolezo kilichopendekezwa kinachojumuisha mifano ya kila kipande cha fumbo unachohitaji kukuza ili kuunda mkakati wako.

Tunapendekeza umpe kila mshiriki nakala ya mkakati wa uanaharakati wa mfano na fomu ya kiolezo ambayo tumejumuisha hapa chini.

Kutumia jedwali la mfano (ambalo limejumuishwa kwenye ukurasa unaofuata), lipitie na kikundi chako na ueleze ni nini unahitaji kuingiza kwenye kila safu kukuza mkakati wako. Unaweza kuelezea hatua zifuatazo:

- Anza kwa kukamilisha lengo lako katika safu ya juu - haya ni mabadiliko ya mwisho unayotaka kufikia kupitia kazi yako.
- Kisha, ongeza madhumuni yako kwenye safu ya kushoto kabisa. Jaribu kuwa na madhumuni matatu au tano unayotaka kufikia kupitia kazi yako.
- Kuanzia kushoto kwenda kulia kwenye kila safu, waza kuhusu shughuli zinazohitajika na ni nani anayeweza kuzifanya pamoja katika kikundi chako na kuzijumuisha katika kila sehemu.
- Ikiwa umeweza kukamilisha uchambuzi wa kijinsia tuliopitia hapo awali, urejeele hapa. Hii pamoja na utafiti na uchambuzi mwingine wowote uliufanya utakusaidia kujua unawalenga kina nani, wakati halisi utakaohitaji, na masuluhisho yepi yanaweza kutumiwa.
- Soma mifano iliyojumuishwa kwenye jedwali ikiwa utakwama au ikiwa unahitaji msukumo zaidi.

Hapa kuna maswali ya kukusaidia kuchagua shughuli zinazowezezana katika mkakati wako wa uanaharakati

1. Je, sifa za mlengwa au walengwa wako ni gani; Wanapenda na hawapendi nini, wanavutiwa na nini? Je, unajua nini kuhusu kazi yao na jinsi unavyoweza kuvuta umakini wao? Fikiria kuhusu ni shughuli au mbinu zilizowahi kufaulu kwao hapo awali ili kuwafanya watambue suala fulani au zilizowavutia, au jinsi bora ya kuwafikia moja kwa moja. Kwa mfano, ikiwa unalenga mwanasiasa mtulivu asiyependa kuhusika na vyombo vya habari, basi ripoti fupi inayoonyesha ushahidi dhahiri wa mambo yanayoweza kukomesha kuozwa kwa watoto inaweza kuwa na mafanikio zaidi kuliko maandamano makubwa nje ya ofisi yake au kumtumia ombi.
2. Je, una bajeti ya shughuli zako? Ikiwa sivyo, basi kuandaa hafla, na gharama zinazohusiana kama vile viburudisho, kukodisha ukumbi n.k., inaweza isiwezekane. Fikiria kuhusu mambo ambayo unaweza kufanya ambayo hayagharimu pesa maana huna bajeti: kwa mfano, kuhusisha vyombo vya habari mara nyingi hakuna gharama. Au ikiwa shughuli ni muhimu, basi fikiria kufanya kazi na mwenzako au kufanya hivi pamoja; Hii inaweza kusaidia kupunguza gharama au mwenzako anaweza kusaidia kwa kukupa bajeti ya ziada.
3. Je, kwa kweli ni muda upi unaweza kutoa kwa shughuli hii? Tenga wakati halisi ambao uko tayari kutumia na kile unakusudia kufikia.

1. Mfano wa kiolezo kilichokamilishwa cha mkakati wa uanaharakati

Lengo: Haya ni maelezo mafupi ya jambo ambalo unatamani kufikia baada ya muda mrefu, au 'taswira kuu' unayotaka kufikia kupitia kazi yako au kushiriki kwako.

Mfano wa lengo: Kupunguza idadi ya watoto wanaooswa kwa 25% katika vijiji viwili kwa mwaka mmoja.

Madhumuni	Walengwa	Washirika	Shughuli	Nyenzo	Hatari zinazoweza kutokea	Muda	Wanaowajibika	Vigezo vya Mafanikio
Je, unataka kufikia nini? Je, ni mabadiliko gani ya mwisho unataka kuona?	Je, ni watu gani muhimu zaidi unahitaji kulenga au kushawishi kufikia mabadiliko unayotaka kuona?	Je, ni watu gani unahitaji kufanya kazi nao na watakusaidia katika kazi yako?	Je, ni hatua gani au vitendo utahitaji kuchukua kufikia kila lengo ili ufanikiwe?	Je, utahitaji nini kufikia lengo lako? Ikiwa utahitaji pesa au bajeti, kuwa wazi kuhusu kiasi utakachohitaji na hii itatoka wapi.	Je, kuna tishio, athari mbaya au changamoto gani ambazo zinaweza kutokea kwa sababu ya kazi yako kwenye suata hili? Pia fikiria kuhusu masuala ya kijinsia yanayohusika.	Kuwa wazi kuhusu ni hatua zipi zinahitaji kuchukuliwa, ni mpangilio upi unahitaji kufuatwa, na ni lini zinahitaji kutekelezwa.	Kuwa wazi ni nani anayeongoza kwa kazi gani maalum, na jukumu lao ni nini katika kuhakikisha hatua imekamilika.	Utajuaje ikiwa umefanikisha malengo yako, na unahitaji nini kufuatitia hadhi yako kufikia kile unachohitaji kufanya?
Shiriki majadiliano ya radio kuhusu athari za kuozwa kwa watoto	<ul style="list-style-type: none"> Maafisa elimu wa eneo Mkuu wa polisi na maafisa wengine Wanajamii 	<ul style="list-style-type: none"> Vyombo vya habari vya jamii Walimu wa eneo Polisi 	<ul style="list-style-type: none"> Tembelea kituo cha radio ili kuweka wazo lako Zungumza na binamu ambaye anajua DJ wa radio na uulize ushauri wake kuhusu jinsi ya kuweka hili wazo na jinsi ya kupanga majadiliano 	<ul style="list-style-type: none"> Fedha za usafiri Hakikisha vijana wa kike wanachangia kwenye kipindi / jopo. 	<ul style="list-style-type: none"> Jamii ya wenyaji wanapingana na maoni yako, kwa hivyo mwalike kiongozi mzee awe kwenye kipindi 	<ul style="list-style-type: none"> Katika miezi miwili: kukamilika mwishoni mwa Februari 	<ul style="list-style-type: none"> Peter: kuzungumza na DJ au mtangazaji wa radio Seline: kuandaa mwandiko na hoja kuu za kuzungumzia 	<ul style="list-style-type: none"> Kipindi cha mazungumzo ya radio kimekamilika

2. Kiolezo cha mkakati wako wa uanaharakati: cha kutumia katika vikundi wako

Lengo:

Madhumuni	Walengwa	Washirika	Shughuli	Nyenzo	Hatari zinazoweza kutokea	Muda	Wanaowajibika	Vigezo vya Mafanikio
Je, unataka kufikia nini? Je, ni mabadiliko gani ya mwisho unataka kuona?	Je, ni watu gani muhimu zaidi unahitaji kulenga au kushawishi kufikia mabadiliko unayotaka kuona?	Je, ni watu gani unahitaji kufanya kazi nao na watakusaidia katika kazi yako?	Je, ni hatua gani au vitendo utahitaji kuchukua kufikia kila lengo ili ufanikiwe?	Je, utahitaji nini kufikia lengo lako? Ikiwa utahitaji pesa au bajeti, kuwa wazi kuhusu kiasi utakachohitaji na hii itatoka wapi.	Je, kuna tishio, athari mbaya au changamoto gani ambazo zinaweza kutokea kwa sababu ya kazi yako kwenye suala hili? Pia fikiria kuhusu masuala ya kijinsia yanayohusika.	Kuwa wazi kuhusu ni hatua zipi zinahitaji kuchukuliwa, ni mpangilio upi unahitaji kufuatwa, na ni lini zinahitaji kutekelezwa.	Kuwa wazi ni nani anayeongoza kwa kazi gani maalum, na jukumu lao ni nini katika kuhakikisha hatua imekamitika.	Utajuaje ikiwa umefanikisha malengo yako, na unahitaji nini kufuatilia hadhi yako kufikia kile unachohitaji kufanya?

Kubuni ujumbe wako

Ujumbe unawaambia walengwa wako ni nini wanapaswa kufanya ili kusaidia kutimiza lengo lako: kile wanachoulizwa kufanya, kwa nini ni muhimu kufanya, na matokeo mazuri ya kushiriki.

Ujumbe unapaswa kuangazia:

- Kile unachotaka kufikia.
- Kwa nini unataka kulifikia (na kwa nini wengine wangependa kulifikia pia).
- Jinsi unavyopanga kulifanikisha.
- Ni hatua gani maalum unataka walengwa wako wachukue.

Ujumbe unapaswa:

- Kuwashawishi na kuwahamasisha watu, kuwafanya wapate msukumo kuhusu jinsi wanaweza kufanya mabadiliko.
- Kujenga ufahamu kuhusu suala hili, na kuwafanya watu wajali kwa nini suala hili ni muhimu.
- Kuonesha hali ya ukosefu wa haki ili kuhamasisha msaada: waambie watu ni kwa nini wanapaswa kujali.
- Kufanya vyombo vya habari na washawishi muhimu katika jamii yako wapendezwe na watake kushiriki.
- Kuwa na athari na kujitokeza kutoka kwa 'machafuko ya mawasiliano' mengine ambayo watu husukumiwa kila siku.

Baada ya kuandaa mkakati wako wa uanaharakati, ni muhimu kutambua jumbe muhimu. Hizi ni taarifa fupi zinazoelezea dhamira na lengo lako, mabadiliko unayotaka kuona au kufikia, na jinsi unavyotaka kufanikisha haya. Ujumbe unaelezea wazi kwa hadhira yako kuhusu suala; ni lipi, ni nini wanaombwa wafanye / wanahitaji kufanya ili kusaidia kulifanikisha, kwa nini suala linahitaji kusuluhishwa, na matokeo mazuri yatakayoonekana baada ya kuchukua hatua.

Taarifa au ujumbe wa jumla imara ni muhimu kushikilia mkakati wako wa uanaharakati pamoja. Ikiwa una jumbe nyingi sana, au hazieleweki au ni ngumu sana, huenda zisiwavyutie walengwa wako au huenda zikose kuwa na athari ya kudumu. Sio lazima taarifa ya jumla iwe sentensi moja tu, lakini jaribu kufanya iwe fupi na yenye uhakika ili kuvuta umakini wa hadhira yako.

Ujumbe wako unapaswa:

- Kuwashawishi na kuwahamasisha watu, kuwafanya wapate msukumo kuhusu jinsi wanaweza kufanya mabadiliko.
- Kujenga ufahamu kuhusu suala hili, na kuwafanya watu wajali kwa nini suala hili ni muhimu.
- Kuhamasisha kuhusu suala lako. Kwa mfano, kuwajulisha watu kuhusu ukosefu wa haki, au athari mbaya za kuozwa kwa watoto, kutasaidia kuhamasisha msaada. Unahitaji kuwaambia ni kwa nini wanapaswa kujali.
- Kufanya vyombo vya habari na washawishi muhimu katika jamii yako wapendezwe na watake kushiriki.
- Kuwa na athari na kujitokeza kutoka kwa 'machafuko ya mawasiliano' mengine ambayo watu husukumiwa kila siku. Kila mtu anakabiliwa mno na habari za aina zote kupitia vyombo vyote vya habari - jaribu kufanya ujumbe wako uwe rahisi lakini imara ili uwe bora kuliko zingine.

Ujumbe unapaswa kujumuisha:

- Taarifa ya msingi inayoelezea wazo lako kuu au mambo yanayosababisha tatizo. Inaelezea ni kwa nini mabadiliko ni muhimu kabisa, na lengo lako kuu ni lipi. Lengo lako kuu ni kile unachotaka kufikia kupitia uanaharakati wako, kwa hivyo wadau wote wanahitaji kuelewa na kufahamu hilo mara moja.
- Mifano kadhaa ya ushahidi ya kuunga mkono taarifa hiyo, na ukweli na takwimu zinazoeleweka.
- Lugha inayofaa muktadha huo ambayo itawavutia walengwa wako wakuu. Kwa mfano, hadithi halisi kutoka kwa waathiriwa na kutoa athari za suala unayovutia umakini kuhusu husaidia kuvutia na kuwafanya watu waelewe, kwani hii inaweka sura ya mwanadamu binafsi kwa uwasilisho wa suala lako.
- Ni hatua zipi zinahitaji kuchukuliwa, na ni nini hadhira yako inaweza kufanya kuchangia mabadiliko, ili suluhisho la suala lifikiwe.

Jumbe zenye ufanisi

Jumbe zenye ufanisi:

- Zinapaswa kufupisha mabadiliko unayotaka kuleta.
- Zinapaswa kuwa fupi na rahisi.
- Zimeundwa kulengwa kwa hadhira.
- Zinapaswa kujumuisha tarehe ya mwisho ambapo unataka kufikia lengo / madhumuni yako.
- Zinajumuisha ni kwa nini mabadiliko ni muhimu.
- Zinapaswa kukumbukwa.
- Zinapaswa kuchanganya jumbe za kihemko na zenye busara.
- Ni muhimu kujadili na kufikiria ni jumbe zipi zitakuwa na ufanisi zaidi.
- Kufaa kwa aina tofauti za vyombo vya habari itakuwa muhimu kukusaidia kufikisha ujumbe wako kwa watu unaotaka kufikia.

Sehemu ya 2 ya uwasilishaji: Ni nini hutunga ujumbe mzuri?

Mawasiliano, au jinsi unavyowasilisha ujumbe wako, ni sehemu muhimu ya kazi yako ya uanaharakati. Ni muhimu kufikiria ni jumbe zipi zitafaa zaidi unapotoa hoja yako, haswa kwa walengwa wako tofauti. Kuwaza na kujadili pamoja husaidia kuhakikisha kila mtu kwenye timu yako au kwenye kikundi chako ana uelewa sawa. Kufanya kazi pamoja, haswa kwenye shughuli zenye changamoto zaidi kama kuunda jumbe zako, husaidia mno katika kujenga mawasiliano imara.

Jumbe zenye ufanisi:

- Zinapaswa kufupisha mabadiliko unayotaka kuleta.
- Zinapaswa kuwa fupi na rahisi.
- Zimeundwa kulenga hadhira.
- Zinapaswa kujumuisha tarehe ya mwisho ambapo unataka kufikia lengo / madhumuni yako.
- Zinajumuisha ni kwa nini mabadiliko ni muhimu.
- Zinaweza kukumbukwa kwa urahisi.
- Zinapaswa kuchanganya jumbe za kihemko na za mantiki.
- Ni muhimu kujadili na kufikiria ni jumbe zipi zitakuwa na ufanisi zaidi.

Hapa chini kuna vidokezo muhimu kutoka kwa kiolezo cha Plan International kuhusu jinsi ya kuunda ujumbe imara. Inahimiza wanaharakati kufikiria kuhusu jinsi ujumbe mzuri utakusaidia kuungana na vikundi unavyolenga au unahitaji kushiriki. Kuna maeneo matatu ambayo unapaswa kulenga kuwafanya watu wafikiri na kutenda kwa ajili ya suala lako.

- Vichwa vyao: huu ni ujumbe wa kiakili, wenye busara ambao utawafanya wafikiri, watambue au wajifunze kuhusu kitu ambacho hawakujua hapo awali, na kufahamu ni nini matokeo au athari ya mtindo huo mbaya.
- Mioyo yao: huu ni ujumbe wa kihemko na wa kibinafsi, na huwafanya watu kuhisi kwa undani ili kuwafanya watamani kuchukua hatua.
- Mwishowe mikono yao: huu ni ujumbe unaowaonyesha kwa lugha rahisi ni njia zipi wanaweza kutumia au ni hatua zipi wanaweza kuchukua kusaidia kuchangia mabadiliko na kusaidia kwa ajili ya suala lako.
- Usisahau hata hivyo - ujumbe unapaswa kuwa mfupi na wenye uhakika kila wakati.

Sehemu ya 3 ya uwasilishaji: Kufanya kazi na vyombo vya habari

Kufanya kazi na vyombo vya habari ni muhimu kwa uanaharakati wowote mzuri au mpango wa kampeni. Hii ni pamoja na kila aina ya chombo - mifumo ya jadi zaidi na majukwaa mapya kama vile mitandao ya kijamii. Kufanya kazi na aina tofauti ya vyombo vya habari itakuwa muhimu kukusaidia kufikisha ujumbe wako kwa hadhira unayotaka kuungana nayo, na itasaidia kueneza ujumbe wako kwa hadhira pana. Fikiria yafuatayo:

- Kuunda orodha ya mawasiliano ya mitandao, ikiwa ni pamoja na vituo vya redio vinavyolenga vijana na vituo vya runinga na watu maarufu - wanaweza kuwa washirika wa nguvu.
- Kuandika nakala kuhusu suala lako na kuziwasilisha kwa magazeti yako ya kijamii au ya kitaifa.
- Kuzungumza kwenye vipindi vya redio ya kijamii ni njia nyingine muhimu ya kufikisha ujumbe wako na kusikika.
- Kuunda majukwaa yako mwenyewe ili kukuza sauti yako: hii inaweza kujumuisha shughuli kama maonyesho ya ukumbi, kufanya sanaa ya barabarani, kuunda majarida ya kibinafsi au blogi mtandaoni. Una chaguzi nyingi.
- Fanya utafiti kuhusu jinsi mashirika mengine yameweza kuunda ujumbe na kampeni zilizofanikiwa.

Moduli 4 – Pamoja, tuna nguvu zaidi!

Moduli 4 - Kikao 1

Upande tishio wa uanaharakati

Lengo

Kuelewa wazo la hatari na jinsi unaweza kufanya kazi kupunguza hatari zozote wakati wa kazi yako ya uanaharakati.

Muhtasari wa kikao

- Kufahamisha mwanaharakati mchanga kuhusu wazo la hatari.
- Jinsi ya kutathmini na kuzuia hatari

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 5	Utangulizi
2	Dakika 5	Shughuli ya Kuisimua
3	Dakika 20	Uwasilishaji wa mkufunzi: Tunamaanisha nini tunapozungumzia hatari, kudhibiti hatari na ulinzi wa wanaharakati vijana
4	Dakika 20	Kazi ya vikundi: Kutathmini hatari
5	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Tathmini ya hatari na jinsi tunavyoifanya
6	Dakika 10	Kazi ya vikundi: Hatari
7	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Nguvu ya ushirikiano - kufanya kazi pamoja kufikia mabadiliko
8	Dakika 10	Kazi ya vikundi: Faida na changamoto za kufanya kazi pamoja
9	Dakika 10	Hitimisho

Tunamaanisha nini kwa tishio, kudhibiti tishio na ulinzi wa wanaharakati vijana

Kikao hiki kinalenga kufafanua changamoto na fursa zinazoweza kupatikana na vijana wanaojihusisha na nafasi zinazoongozwa na watu wazima, na matatizo ambayo wanaweza kukabiliwa nayo kama wanaharakati wachanga wanaoshughulikia masuala magumu kama kuozwa kwa watoto.

Vijana wana maoni na fikira muhimu na ya kipekee kuhusu masuala ambayo yanaathiri maisha yao. Wako katika nafasi bora zaidi kujua kinachowafaa zaidi na ni wabunifu kuhusu jinsi ya kutatua masuala. Kwa hivyo, maamuzi yanayowaathiri moja kwa moja au kwa njia nyingine yoyote lazima yafanywe kwa kushauriana nao. Vilevile, vijana wanaposikilizwa na kuchukua jukumu la kuongoza katika jamii, wanakuza uwezo na ustadi ambao unaboresha kujithamini kwao, ustawi na matarajio yao. Una jukumu muhimu la kuhakikisha watu wanakusikiliza na wanakadiria maoni yako kwa umakini, kwa sababu wewe ni hodari kama mwanaharakati mchanga mwenye nguvu anayepigania siku bora za usoni!

Lakini kuwa mwanaharakati kijana huambatana na viziwi au changamoto, na sio kazi rahisi kila wakati. Watu wazima mara nyingi huwa na mamlaka juu ya vijana na hivyo huishia kuwafanyia maamuzi. Watu wengi wanapuuza kufanya kazi na wewe, kwani 'wanajua mengi' kukuliko kwa sababu wewe ni mchanga sana kuelewa mambo. Matokeo yake ni kwamba kawaida vijana hawakadiririwa kama washiriki sawa. Huu ni ukweli wa kusikitisha, na tunahitaji kufanya kazi ili ubadilike. Kuna hatua ambazo zinaweza kukusaidia kuunda nafasi ya kusikilizwa, na kukusaidia kupaza sauti kubwa kuhusu suala hili.

Utahitaji kufanya juhudi za ziada kutengeneza nafasi ya sauti yako kusikika. Kwa kujua kuhusu tishio au changamoto zilizopo huko nje, na jinsi unavyoweza kuzizuia au kuzipunguza, unaweza kujilinda, kuhisi umehamasishwa na kufanikiwa kama mwanaharakati mchanga. Kwa kuhakikisha kuwa una jumbe rahisi na madhubuti, na mpango wazi wa uanaharakati wako, utajua ni hatua zipi unahitaji kuchukua, utawalenga kina nani, na ni shughuli gani unahitaji kufanya ili kufikia mabadiliko unayotaka kuona ulimwenguni. Kwa kufanya kazi pamoja kama muungano au ushirikiano, unaweza kusaidia kutoa kauli yenye nguvu na umoja. Hii ndio sababu tunatumaini mafunzo haya yatakusaidia kukuonesha zana muhimu na vidokezo vya kuwa mwanaharakati mchanga bora zaidi!

Hatari

Hatari ni kitu kinachomweka mtu katika hali ambapo anaweza kupata madhara, hasara au matatizo. Hatari si sawa kwa kila mtu. Watu wote wanakabiliwa na hatari tofauti na wanaweza kuzipata katika viwango tofauti, unapojumuisha masuala tata kama jinsia, umri, ulemavu, n.k. Ni muhimu kutathmini tishio, na hatari zinazoweza kutokea kwa mpango wowote - hii inaweza kuwa shughuli kama mkutano, hadi mradi mzima unaoshughulikia kuozwa kwa watoto.

Unapoanza kupanga shughuli zako, ni muhimu ufanye uchanganuzi wa hatari kwanza ili uelewe kabisa muktadha unapofanyia kazi, na changamoto unazoweza kukumbana nazo. Hatari ni hali ambayo inaweza kuweka kitu au mtu katika matatizo, madhara au hasara. Kama mwanaharakati dhidi ya kuozwa kwa watoto, utapinga baadhi ya imani za kitamaduni, kanuni na maadili. Kwa hivyo ni muhimu uchukue wakati kuunda ramani ya hatari zinazoweza kutokea, na uamue njia za kuzipunguza pamoja na athari mbaya ambazo zinaweza kupata wewe, wenzako au kazi yako.

Hatari zinazoweza kutokea ...

Kwa wanaharakati vijana:

- Kuna watu wengi ambao wana maoni ya kupinga mabadiliko ambao watajaribu kukuzuia katika kazi yako kwani hawataki kusababisha matatizo, kutoa changamoto kwa watu, au hawaamini tu unachowaambia.
- Kukasirika na chuki kutoka kwa viongozi wa jamii, dini au jadi.
- Wanafamilia kukosa kuelewa maoni yako na hivyo kuwa na chuki kwako kwa sababu unajaribu kuwafanya waache tabia hii ambayo kawaida ni sehemu ya mila zao.
- Wakati unaotumika kupinga kuozwa kwa watoto unaweza kupunguza shughuli zingine muhimu kama vile elimu yako, au kutafuta kazi, na inaweza kuwa na athari mbaya kwa maisha yako pamoja na uwezo wako wa kufanya majukumu muhimu.

Kwa wasichana wadogo, ambao hawajaozwa:

- Kuongezeka kwa hatari ya kulazimishwa kuolewa na wazazi wao.
- Kuchanganyikiwa wanapotambua ukosefu wa usawa na hivyo, kutaka kuona mabadiliko ya haraka katika jamii yao, lakini mwishowe hawana mamlaka ya kuyabadilisha.
- Wasichana kukosa uwezo wa kupinga ndoa za kulazimishwa, na kukosa njia mbadala au huduma za kupata msaada.

Kwa vijana wa kike walioolewa:

- Uwezekano wa dhuluma kutoka kwa waume (hii inaweza kuwa ya maneno, ya kimwili au ya kingono), haswa wanapokuwa na ujuzi zaidi kuhusu haki zao na kuongea waziwazi dhidi ya tabia hiyo.
- Kushutumiwa na jamii au kulipiza kisasi kwa wasichana na vijana wa kike ambao watauliza waziwazi ni kwa nini wameolewa.
- Wengi watapambana kusawazisha mahitaji na matarajio ya familia na uwezo wao wa kusaidia shughuli za uanaharakati.
- Kukumbushwa majeraha ya dhuluma ikiwa watachagua kushiriki waliyopitia pamoja na kikundi. Hii ni hatari haswa ikiwa hawawezi kupata huduma yoyote ya msaada kutokana na hayo.
- Kuhisi matarajio yao hayajitimizwa ikiwa hawajafarijiwa kabisa baada ya kuomba msaada.
- Hatari inaweza kutoka kwa mtu yeyote anayepinga msimamo wao au ambaye anahisi kutishiwa na jukumu lao kama wanaharakati, wanaoitisha mabadiliko.

Hatari

Hatari ni hali ambayo inaweka kitu au mtu kwa hatari, madhara au hasara. Inaweza kuepokwa kwa kufanya uchanganuzi wa tishio na kuchukua hatua sahihi. Kama mwanaharakati wa kuozwa kwa watoto, utapinga mara nyingi mifumo ya imani za kitamaduni na maadili ya jamii, ambayo yatakuwa tishio kwako.

Hatari ina sehemu mbili: uwezekano wa jambo kuharibika, na athari mbaya ikiwa litafanyika.

Haya yanaweza kukufanya uhisi uoga au kuzongwa, lakini usiwe na hofu! Kuna njia nyingi tofauti ambazo unaweza kujikinga kama mwanaharakati mchanga wa mabadiliko. UN (Umoja wa Mataifa) ina mikataba mingi ya kulinda wanaharakati wanaopigania maisha bora ya baadaye, ikiwa ni pamoja na haki za uhuru wa kujumuika na kujieleza. Angalia katiba na sheria za nchi yako ili uhakikishe unajua ni sheria na sera gani zinaweza kukulinda kisheria pia. Kufanya kazi pamoja kama kikundi husaidia kuifanya sauti yako kuwa na nguvu na zaidi, kwa kuonesha umoja kwa idadi, ambayo ni njia muhimu sana ya kulindana. kuoneshaUsisahau kuomba msaada kutoka kwa watu unaofanya kazi nao au kutoka kwa jamii yako! Huko peke yako katika kupambana na hatari.

Tathmini ya hatari na jinsi tunavyoifanya

Tathmini ya hatari ni chombo kinachokusaidia kufikiria tishio na changamoto zinazoweza kutokea na athari zake - zote kwa utaratibu na kwa njia iliyofikiriwa vyema. Pia itakusaidia kufikiria ni jinsi gani unaweza kupunguza tishio hizi na ni nini unaweza kufanya ili kuzizuia au kuzikomesha. Tazama jedwali hapa chini kwa maelezo, pamoja na mfano wa jinsi ya kuikamilisha.

Tathmini ya Tishio

- Rejesta ya tathmini ya hatari ni zana ya kukadiria hatari zinazoweza kutokea na athari zake.
 - Tumia mfano wa kielelezo cha tathmini ya hatari cha washiriki ambacho tumejumuisha katika Mwongozo wako ili kukusaidia kupitia tishio ambazo unaweza kukumbana nazo. Anza na safu ya kushoto kabisa, kwa kuuliza ni hatari gani inaweza kuwepo kwa kila shughuli katika mpango wako wa mkakati. Rejelea mpango wako wa mkakati wenyewe.
 - Jadili na ukamilishe safu zingine nne kwa zamu.
 - Zipe hatari kipaumbele kwa kutathmini ni zipi zina uwezekano wa hali ya juu kutokea na ni zipi zinaweza kuwa na athari kali zaidi, kwani hizi ndizo zinapaswa kuwa kipaumbele chako.
 - Usiendeleo ikiwa uwezekano wa hatari na wa athari kali ni mkubwa pia (kwa mfano, ikiwa kuna uwezekano mkubwa wa vurugu ya kimwili au matusi au kujeruhiwa). Pia ikiwa hakuna huduma za msaada na / au mashirika ambayo unaweza kufanya kazi nayo.
-

1. Mfano wa rejesta ya hatari

Hatari / tishio linaloweza kutokea?	Ni nini kinachoweza kutokea?	Unawezaje kupunguza hatari?	Ni nani anayewajibika kulikwepa?	Je, hatua zinahitajika kuchukuliwa lini?
Mfano: Kupingwa na jamii.	Kiongozi wa kidini anakushutumu, au anakupinga kwa ukali sana.	Andaa pahala salama, wazi pa mazungumzo ili kujadili hoja wazi na bila hasira au kulipiza kisasi. Kwa mfano, hii inaweza kuwa kama sehemu ya kipindi cha redio. Ongea na watu ambao wanaweza kuleta vurugu kabla ya kipindi cha redio.	Mfano: Kupingwa na jamii.	Kiongozi wa kidini anakushutumu, au anakupinga kwa ukali sana.

2. Sasa ni zamu yako

Hatari / tishio linaloweza kutokea?	Ni nini kinachoweza kutokea?	Unawezaje kupunguza hatari?	Ni nani anayewajibika kulikwepa?	Je, hatua zinahitajika kuchukuliwa lini?

Kutumia zana hii unapaswa:

- Kuanza kufanya tathmini ya tishio au rejesta mapema, kabla ya kupanga shughuli.
- Ili kuwa na mazingira bora, jadili kuhusu tishio kama kikundi ili kuhakikisha kuwa umezingatia hali zozote kila kikundi kinaweza kukumbana nazo.
- Kuanza na safu wima ya kushoto, kwa kuuliza ni hatari gani zinaweza kutokea kwa kila shughuli katika mpango wako wa mkakati.
- Jadili na ukamilishe safu zingine nne.
- Zipe kipaumbele hatari kwa kutathmini ni zipi zina uwezekano wa hali ya juu kutokea na ni zipi zinaweza kuwa na athari kali zaidi.

HUPASWI kuendelea ikiwa:

- Uwezekano wa hatari na wa athari kali ni mkubwa (kwa mfano, ikiwa kuna uwezekano mkubwa wa vurugu ya kimwili au matusi au kujeruhiwa).
- Hakuna huduma za msaada na / au mashirika ambayo unaweza kutafuta ushauri na msaada kutoka kwao.

KUMBUKA

Maswali ya kuzingatia kwa wanaoelimisha rika zao au wale wanaohusika na ufikiaji katika jamii

1. Je, mitazamo ya mitaa kuhusu kuozwa kwa watoto ni zipi?
2. Je, ni majukumu, kanuni na maoni gani yaliyopo kwa wasichana, wavulana, vijana wa kike na wa kiume?
3. Je, uingiliaji wako unaweza kuathiri watu tofauti vipi katika jamii?
4. Ni nani (watu binafsi au vikundi) anayeweza kupinga kazi yako?
5. Mkakati wako ni upi wa kushughulikia hili?

Mfano wa hali inayohitaji tathmini ya tishio

Kikundi cha vijana sita (wasichana wawili na wavulana wanne) kutoka Sierra Leone wameanzisha mradi ambao unakusudia kukuza uelewa kuhusu athari za kuozwa kwa watoto nchini mwao. Vijana hawa sita ndio timu kuu iliyounda mradi huo na walikuwa na jukumu la usimamizi, wakisaidiwa na mfanyakazi mwingine wa vijana. Kikundi kinaenda katika jamii ambayo hawajawahi kwenda hapo awali ili kufanya uhamasishaji wa msingi kwa wasichana na wavulana kuhusu kuzuia kuozwa kwa watoto. Eneo wanalotembelea ni la mashambani na jamii haijawasiliana sana na mashirika ya nje. Sehemu hiyo pia inakabiliwa na hali kali ya hewa wakati wa mwezi ambao wanalizuru. Mfadhili anatembelea jamii pamoja na kikundi kuangalia kazi zao na ataandaa ripoti.

Nguvu ya ushirikiano - kufanya kazi pamoja ili kufikia mabadiliko

Njia moja muhimu ya kupunguza hatari au changamoto kwa kazi yako, na kwako wewe kama mwanaharakati mchanga, ni kupata watu wanaoshughulikia suala kama lako wewe na kuunganisha jitihada ili kuwa na sauti yenye nguvu pamoja. Muungano au ushirikiano ni kikundi cha watu kutoka mashirika tofauti, au ndani ya kikundi cha jamii, ambao huungana kufanya kazi pamoja ili kufikia lengo moja. Huwa zinaundwa kwa muda mdogo au usio na kipimo, na zinaweza kutofautiana kwa ukubwa. Zipo ili kuleta umakini mpana na uchukuaji wa hatua kwa lengo kuu ambalo linaathiri watu wengi. Kwa jumla zina matokeo zaidi kuliko mashirika ya kibinafsi kwa sababu zinaweza kufikia watu wengi, kupata rasilimali zaidi na kuleta mitazamo tofauti. Mara nyingi huongozwa na mratibu na / au timu kuu ya watendaji. Tunaamini mna sauti na nguvu zaidi mnapofanya kazi pamoja.

Kufanya kazi na miungano au katika vikundi

Kuunda muungano au ushirikiano / vikundi vya uanaharakati ni mchakato wa kujenga uhusiano na mashirika au watu ambao wana lengo sawa na wewe, na watashirikiana na wewe kufikia maono haya ya pamoja. Kazi ya uanaharakati inaweza kufanywa kuwa imara zaidi kupitia miungano ambayo huunda majukwaa ili mashirika yawe na umiliki wa malengo ya pamoja. Uandalizi katika ushirikiano ni hatua muhimu ya kimkakati kusaidia kupaza sauti za wanaharakati zaidi, na unasaidia kuongeza shinikizo kwa walengwa wako, kama wale wanaofanya maamuzi.

Faida za kufanya kazi pamoja ni kama vile:

- Kushiriki habari, ujuzi, tajriba, vifaa, fursa za ushirikiano na kadhalika.
- Sauti ya pamoja ambayo inaweza kuongea kwa nguvu ya umoja na kueneza jumbe kwa upana zaidi.
- Mitandao na miunganisho iliyokuzwa: mnaweza kufanikiwa zaidi pamoja kuliko ukiwa peke yako.
- Ufikiaji mkubwa kwa watoa maamuzi au walengwa wako muhimu.
- Kuongeza upatikanaji wa rasilimali ya watu na fedha.
- Kinga kwa wanachama ambao hawawezi kuchukua hatua peke yao, haswa wanapofanya kazi katika mazingira mabaya au magumu.
- Kupunguza marudio ya juhudi na ufanisi ulioboreshwa.
- Uaminifu ulioboreshwa, ushawishi na athari.
- Utofauti unaweza kuimarisha kampeni kwa kupanua mtazamo na kuleta uvumbuzi.
- Unaweza pia kusaidia ufikiaji kwa kuvutia idadi pana ya watu wenye vipaumbele na maslahi tofauti.
- Maendeleo ya kibinafsi na ya kitaalam ya watu na mashirika: msaada wa rika, kutia moyo, motisha na utambulikaji wa kitaalam.

Kufanya kazi katika muungano pia kuna changamoto kadhaa:

- Athari ya sifa mbaya kwa mashirika ya kibinafsi ikiwa kazi ya pamoja haijafanikiwa.
- Kupoteza uhuru.
- Migogoro ya maslahi.
- Kupungua kwa nyenzo.
- Inachukua muda mwingi kwa sababu inabidi kuleta kila mtu pamoja na kukuza makubaliano kama kikundi.
- Kugeuza maoni, na hivyo kudhoofisha au kupunguza kasi ya kufanya maamuzi na utekelezaji.

Moduli 5: Kufuatilia maendeleo, kushiriki na kujifunza

Lengo

Kuelewa thamani ya kufanya tathmini na kufuatilia ushahidi wa athari za kazi yako.

Muhtasari wa kikao

- Jifunze kwa nini ufuatiliaji na tathmini ni muhimu
- Jua jinsi na ni aina gani ya habari unahitaji kukusanya ili kufuatilia mradi wako kwa ufanisi
- Jifunze jinsi ya kushiriki masomo uliyojifunza na njia za kufanya mradi huo kuwa endelevu kwa muda mrefu

Shughuli	Wakati uliotengwa	Muhtasari
1	Dakika 5	Utangulizi
2	Dakika 5	Majadiliano ya wazi: Jinsi ya kupata habari unayohitaji
3	Dakika 10	Mazungumzo: Ufuatiliaji na tathmini ni nini?
4	Dakika 5	Uwasilishaji wa mkufunzi: Kufuatilia na kutathmini kazi yako
5	Dakika 10	Uwasilishaji wa mkufunzi: Kukusanya habari yako
6	Dakika 30	Kazi ya vikundi: Kutumia kiolezo cha Ufuatiliaji na Tathmini
7	Dakika 10	Majadiliano ya wazi: Kushiriki ujuzi wako
8	Dakika 5	Uwasilishaji wa mkufunzi: Kushiriki maarifa
9	Dakika 20	Kuhitimisha majadiliano na kumalizia mafunzo

Kupata habari unayohitaji na kujenga msingi wa ushahidi

Fikiria kuhusu maswali yafuatayo:

- Ni habari gani unahitaji kukusanya ili kujua ikiwa mradi wako umefanikiwa?
- Unawezaje kukusanya habari hii?
- Utashiriki vipi habari hii muhimu (haswa kuhusu mafanikio yako) na watu wengine ili kuonesha kazi yako?
- Je, unajua nini kuhusu ufuatiliaji na tathmini?
- Unafikiri ni kwa nini ni muhimu kufanya ufuatiliaji na tathmini?

Ufuatiliaji unahusu kukusanya habari mara kwa mara kutambua ikiwa mradi wako una athari nzuri au mbaya. Hii inasaidia kupunguza hatari na kuonesha mapungufu ambayo labda hukuona wakati ulipopanga kazi yako. Pia hukuruhusu kubadilisha njia au jinsi unavyofanya mambo, au hata ni shughuli gani unafanya, wakati unafanya kazi ili uweze kuboresha kazi yako, na mwishowe mafanikio yako.

Ni wakati wa Ufuatiliaji na Tathmini!

Ufuatiliaji na tathmini ni mkusanyiko wa shughuli au mchakato ambao husaidia kutathmini matokeo yako na kupata matokeo bora kutoka kwa miradi yako au uanaharakati wako.

Ufuatiliaji unahusu kukusanya habari mara kwa mara kuhusu ikiwa mradi wako una matokeo mazuri au mbaya. Hii inasaidia kupunguza hatari na kuonesha mapungufu ambayo labda hukuona ulipokuwa ukipanga kazi yako.

Tathmini kwa ujumla ni uchanganuzi wa kina zaidi wa mradi wako kupima kiwango cha mafanikio uliyopata. Hii inaweza kufanywa katikati ya mradi, lakini kawaida hufanyika mwishoni mwa mradi kutazama kazi zote ambazo zimefanywa, nini kilienda vyema na ni nini kinahitaji kuboreshwa.

Kwa nini ufuatilie na utathmini?

- Kuelewa ikiwa shughuli na nyenzo zako zilikuwa na ufanisi.
- Kusaidia kutambua matatizo yaliyotokea na kupata suluhisho.
- Kusaidia kujua ikiwa njia ambayo shughuli ilipangwa ndiyo njia sahihi zaidi ya kutatua suala, au kutoa mwongozo kuhusu kuboresha mipango katika siku zijazo.

Kumbuka: Wanaharakati wanapaswa kuwa na uwezo wa kusema kila wakati walichofanya, kwa nini, walipata matokeo gani, na kile walichojifunza.

Ufuatiliaji unahusu kukusanya habari mara kwa mara kutambua ikiwa mradi wako una athari nzuri au mbaya. Hii inasaidia kupunguza hatari na kuonesha mapungufu ambayo labda hukuona wakati ulipopanga kazi yako. Pia hukuruhusu kubadilisha njia au jinsi unavyofanya mambo, au hata ni shughuli gani unafanya, wakati unafanya kazi ili uweze kuboresha kazi yako, na mwishowe mafanikio yako.

Tathmini kwa ujumla ni uchanganuzi wa kina zaidi wa mradi wako kupima kiwango cha mafanikio uliyopata. Hii inaweza kufanywa katikati ya mradi, lakini kawaida hufanyika mwishoni mwa mradi kutazama kazi zote ambazo zimefanyika, nini kilienda vyema na nini kinahitaji kuboreshwa. Kukusanya ushahidi ni muhimu sana kwa kazi yako kuthibitisha kuwa unafanya mabadiliko, na kuthibitisha kuwa mabadiliko yenyewe yanawezekana. Kuonesha kuwa una athari kutasaidia kuimarisha sauti yako, uanaharakati wako, na kuwezesha watu zaidi kukusikiliza.

Kwa nini nijisumbue kufuatilia na kutathmini?

- Ufuatiliaji na tathmini kutakusaidia KUTHIBITISHA ikiwa unafanya mabadiliko na ikiwa unafanikiwa.
- Ufuatiliaji utakusaidia kuboresha kazi yako - hukuruhusu kukagua kile kinachofaulu, kile ambacho kina upungufu na hukuruhusu kubadilisha jinsi unavyofanya mambo.

Zaidi kuhusu ufuatiliaji na tathmini

- Habari unayokusanya kwa ufuatiliaji na tathmini haihitaji kila wakati kuwa rasmi au ngumu.
- Kuuliza maswali wakati mwingine ndiyo njia bora ya kufuatilia kazi zetu.
- Ifanye iwe rahisi - chagua njia ambazo hazitumii muda mwingi.
- Usikusanye habari nyingi zaidi- haswa ikiwa huna wakati wa kuzitumia.

Maswali ya ndani (kwa watu wanaohusika katika kutekeleza mradi) ni pamoja na:

- Tumejifunza nini?
- Ni nini kilienda vyema? Ni nini kinachoweza kuboreshwa?
- Ni mbinu zipi zilizofanikiwa zaidi?
- Tumewezaje kuwashawishi walengwa wetu?
- Tulitarajia hatari zote?

Maswali ya nje - kwa watu ambao tumejaribu kuwashawishi:

- Ni nini tulichofanya vizuri kulingana na maoni yao? Na kwa nini?
- Ni nini tunaweza kuboresha? Vipi?
- Je, walionaje mafanikio / matokeo ya jumla ya kazi?

Nyenzo muhimu za habari ni pamoja na:

- Utafti rahisi
- Takwimu
- Mahojiano na wadau muhimu
- Vyombo vya habari
- Mazungumzo na vikundi maalum
- Mikutano ya kukagua mradi mara kwa mara na watu wanaohusika katika mradi huo

Habari ambayo unachagua kukusanya ili ujifunze ikiwa mradi wako umefanikiwa haihitaji kuwa habari rasmi kila wakati au kukusanywa kupitia njia rasmi. Wakati mwingine mitazamo ya kibinafsi na kuuliza watu kuhusu maoni au ufahamu wao unaweza kuwa vyanzo vya habari vya maana zaidi. Maswali muhimu ya kuulizana na wenzako pamoja na wengine wanaohusika katika mradi huo ni pamoja na:

Maswali ya ndani

- Tumejifunza nini?
- Ni nini kilienda vyema? Ni nini kinachoweza kuboreshwa?
- Ni mbinu zipi zilizofanikiwa zaidi?
- Tumewezaje kuwashawishi walengwa wetu?
- Tulitarajia hatari zote?

Maswali ya nje - kwa watu ambao tumejaribu kuwashawishi

- Ni nini kilifanyika vizuri kulingana na maoni yao? Na kwa nini?

- Ni nini tunaweza kuboresha? Vipi?
- Walionaje mafanikio / athari ya jumla ya kazi?

Nyenzo muhimu za habari na njia za ufuatiliaji wa kazi yako ni pamoja na:

- Utafiti rahisi
- Takwimu
- Mahojiano na wadau muhimu
- Vyombo vya habari
- Mazungumzo na vikundi maalum
- Mikutano ya kukagua mradi mara kwa mara na watu wanaohusika katika mradi huo

Vidokezo Vikuu

- Fanya ufuatiliaji na tathmini uwe rahisi.
- Epuka chochote kitakachotumia muda mwingi.

Sasa tutapitia mfano wa kiolezo cha ufuatiliaji na tathmini (tazama hapa chini) na jinsi unavyoweza kujaza habari unayohitaji kutathmini na kufuatilia kwenye kiolezo. Kiolezo hiki ni njia muhimu ya kupanga shughuli ambazo utahitaji kufanya na ni nini unahitaji kufutulia ili uweze kufahamu ikiwa unapata matokeo na mabadiliko ambayo ungependa kuona kupitia kazi yako:

- Epuka kutumia njia inayotumia muda mwingi.
- Kusanya habari muhimu pekee.

Itakuwa murua zaidi ikiwa umekamilisha jedwali kulingana na mkakati ambao uliandaa hapo awali katika Moduli ya 3: Kikao cha 2

Kiolezo cha Ufuatiliaji na Tathmini

<p>Madhumuni Je, kwa pamoja mnataka kufikia nini?</p>	<p>Shughuli / Matokeo Mtafanya nini? Matokeo yenu makuu ni yapi?</p>	<p>Nyenzo / Matokeo Ni mambo yapi yanahitajika kukusaidia kufikia lengo lako?</p>	<p>Utaweza kutathmini vipi ikiwa yamefanikishwa? Ni zana, rasilimali za habari, au viashiria gani unahitaji kukusanya ili kuona ikiwa umefikia lengo lako? Utakusanya lini na vipi?</p>	<p>Je, kulikuwa na tofauti gani katika muda mfupi? Matokeo na mafanikio yako ya muda mfupi yalikuwa nini?</p>	<p>Hatari zinazoweza kutokea Je, kuna tishio, athari mbaya au changamoto zipi ambazo zinaweza kudhibiti kazi yako kuhusu suala hili? Pia fikiria kuhusu masuala ya kijinsia yanayohusika.</p>	<p>Ni mabadikio gani yalifanyika kwa kipindi kirefu zaidi? Je, kulikuwa na matokeo gani ya muda mrefu (kwa mfano, mwaka mmoja kuendelea)? Kwa muda mrefu zaidi, umeona mabadikio yoyote?</p>	<p>Je, kulikuwa na hatari au dhana zozote za awali zilizohusika? Bainisha wazi ni nani anayeongoza kwa kazi gani maalum, na jukumu lao ni lipi katika kuhakikisha imekamiliika.</p>	
--	---	--	--	--	--	---	--	--

Kushiriki ujuzi wako

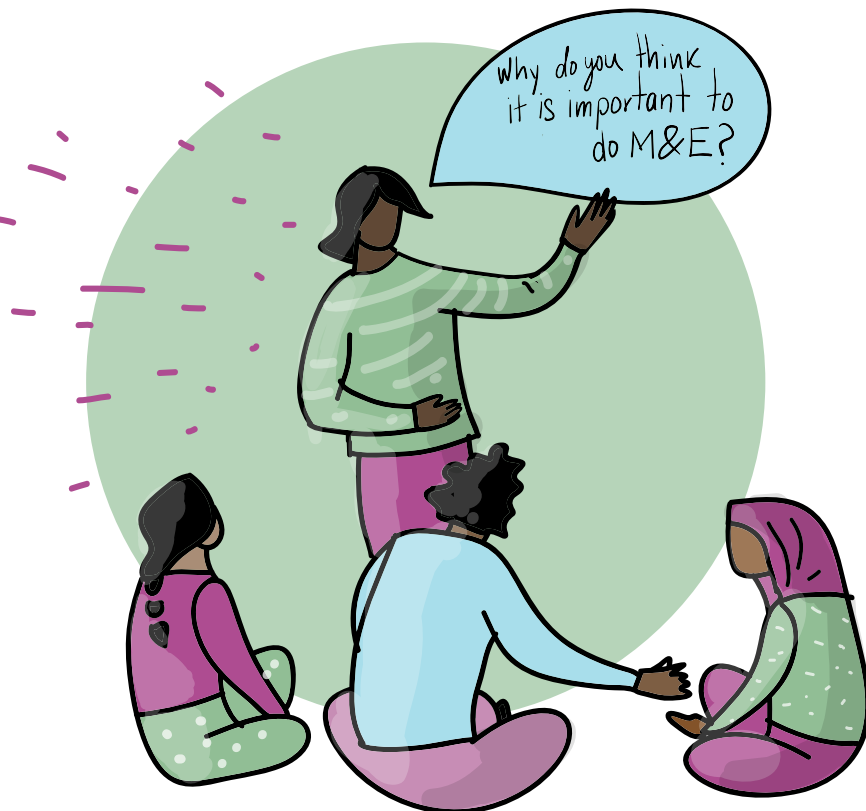
Zaidi ya kufuatilia kazi yako na kuitathmini mwishowe - pia ni vizuri kushiriki matokeo yako (mazuri au yasiyo mazuri) na watu wengine, haswa wale unaofanya kazi nao na watu ambao umejiunga nao au kushiriki katika kazi yako. Fikiria kuhusu jinsi utakavyoshiriki mafunzo na ujuzi wako na wengine katika mitandao yako - watu ambao umekuwa ukifanya kazi nao, au vyama vipya ambavyo vinaweza kuwa muhimu katika kazi yako, au vyenye hamu ya kufanya kazi na wewe.

- Kubadilishana ujuzi husaidia kuimarisha kazi zetu.
- Shiriki masomo kupitia majadiliano yasiyo rasmi (kwa mfano, kwenye mkutano wa kikundi cha vijana au shuleni) au mitandaoni (kupitia vikundi vya barua pepe, majarida au vikundi vya Facebook) na kwa upana zaidi na washiriki wengine wa *Girls Not Brides*.

Hatua inayofuata ni kushiriki kile ulichojifunza na ujuzi pamoja na washirika na wenzako, haswa wale ambao umekuwa ukifanya kazi nao. Kushiriki masomo na tajiriba ambazo umejifunza, pamoja na kufeli na changamoto ambazo umepata, ni muhimu kwani inasaidia kila mtu kuimarisha kazi yake.

Unaweza kushiriki masomo kupitia:

- Majadiliano yasiyo rasmi (kwa mfano, kwenye mkutano wa kikundi cha vijana au shuleni).
- Mtandaoni (kupitia vikundi vya barua pepe, majarida au vikundi vya Facebook).
- Kwa upana zaidi na washiriki wengine wa *Girls Not Brides* kwa kuwasiliana na sekretarieti ya *Girls Not Brides* au mashirika yoyote ya kitaifa yanayoshughulikia masuala kama hayo, pamoja na mashirika ya kitaifa ya *Girls Not Brides*.
- Kuwasilisha kazi yako kutumia uchambuzi wa visa.

Hongera! Sasa ni wakati wako wa kusimama na kusikika!

Sasa umekamilisha mafunzo yako. Umefanya vyema na kwa bidii yako yote.

Pamoja tunaweza kufikia maono yetu ya pamoja ya ulimwengu ambao kila mtoto anaweza kuchagua siku za usoni anazotaka yeye mwenyewe, ulimwengu ambao vijana wote wana sauti yenye nguvu ya kupinga udhalimu na ukosefu wa usawa. Pamoja tunaweza kukomesha kuozwa kwa watoto.

Usisahau kuwasiliana na watu wengine katika kikundi chako na kusaidiana nao katika kuimarisha kazi zenu.

Maelezo ya dhana muhimu

- Unyanyasaji:** Ukiukaji wa haki za kiraia na / au haki za binadamu. Unaweza kuwa tendo moja au vitendo vya mara kwa mara. Unaweza kuwa wa kimwili, wa kingono au wa kihemko. Unajumuisha pia vitendo vya kupuuza au kutokuchukua hatua dhidi ya tendo hilo la dhuluma.
- Mwanaharakati:** Mtu anayefanya kazi kikamilifu kushinikiza aina fulani ya mabadiliko ya kijamii na / au ya kisiasa. Kuna aina nyingi za wanaharakati na njia nyingi za kutetea mabadiliko, na sio kila mwanaharakati atatumia neno hili kujieleza. *Girls Not Brides* hutumia neno hili kumaanisha mtu ambaye ni mtetezi hodari wa maslahi za kijamii na za kisiasa.
- Uanaharakati:** mseto wa shughuli za kuleta mabadiliko katika sera au utendaji unaolenga hadhira maalum kama vile watoa maamuzi. Wafanya maamuzi wanaweza kuwa maafisa wa serikali, viongozi wa kitamaduni, walimu au watu wengine wenye ushawishi. Uanaharakati unategemea ushahidi wa kuaminika na uliothibitishwa.
- Majadiliano:** Kufanya mazungumzo ya kikundi ili kutoa maoni na mipango kwa pamoja.
- Mtoto:** Mtu yeyote chini ya umri wa miaka 18.
- Kuozwa kwa watoto:** Muungano wowote rasmi au usio rasmi ambapo mhusika mmoja au wote wawili wana umri wa chini ya miaka 18. Huathiri wasichana zaidi ya wavulana. Inajulikana pia kama ndoa ya mapema.
- Haki za watoto:** Watoto, pamoja na watu wazima, wana haki za binadamu. Watoto pia wana haki maalum, kama vile haki ya kupata ulinzi maalum kwa sababu wako katika hatari zaidi ya dhuluma na unyanyasaji. Mkataba kuu wa haki za binadamu kuhusu haki za watoto ni Mkataba wa Haki za Watoto (CRC). CRC ni mkataba wa haki za binadamu unaokubalika zaidi ulimwenguni. kote
- Miungano:** Sawa na ushirikiano, miungano ina madhumuni sawa na hufanya kazi pamoja kwa vitendo vya pamoja. Inaweza kuwa rasmi katika muundo na kuwa na wafanyakazi wa kuratibu uongozi wa kikundi. Kawaida zinahusisha uhusiano wa muda mrefu kati ya wanachama.
- Ndoa ya kulazimishwa:** Ndoa yoyote ambayo hufanyika bila idhini kamili na huru ya mhusika mmoja au wote wawili na / au ambayo mhusika mmoja au wote wawili hawawezi kukomesha au kuacha ndoa, ikijumuisha kwa sababu ya shinikizo kubwa la kijamii au la familia.
- Jinsia:** Inarejelea tofauti za kijamii na uhusiano kati ya wanaume na wanawake, sio tofauti ya kibiolojia kati yao.
- Usawa wa kijinsia:** Haki sawa, majukumu, fursa, matibabu na thamani sawa kupewa wanawake na wanaume, wasichana na wavulana maishani na kazini. Usawa wa kijinsia huwezesha watu wa umri na jinsia zote kuwa na fursa sawa za kufanikiwa maishani.

Haki za binadamu:	Uhuru na Haki za msingi ambazo ni za kila mtu ulimwenguni, tangu kuzaliwa hadi kifo, ambazo zina msingi wa Azimio la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa la 1948. Zinatumika kwa kila mtu, kila mahali. Hakuna haki ya kipekee ambayo muhimu kuliko nyingine yoyote.
Muungano usio rasmi:	Huu ni muungano kati ya watu wawili ambao wanaishi pamoja, lakini hawajaoana kisheria.
Mfumo dume:	Mfumo wa kijamii ambapo wanaume wanashikilia mamlaka nyingi katika ngazi na eneo zote za jamii. Nchi nyingi duniani zina miundo ya mfumo dume. Katika familia, ni pale ambapo baba anamiliki mamlaka juu ya wanawake na watoto.
Unyanyasaji wa kimwili:	Inajumuisha madhara ya mwili kwa mtu kama vile kupigwa, kutingishwa, kuchomwa, kurushwa, kupewa sumu au kukoseshwa hewa.
Sera:	Ni mseto wa kanuni za kuongoza na kuweka maamuzi na kufikia matokeo, kawaida huongozwa na serikali; na yanapaswa kutekelezwa, mara nyingi kupitia hatua inayoongozwa na serikali au mpango wa kitaifa.
Unyanyasaji wa kijinsia:	Kitendo cha kulazimisha mtu au mtoto kufanya ngono bila hiari yake.
Kanuni za kijamii:	Kanuni za mitindo ambayo inazingatiwa kukubalika ndani ya kikundi au jamii. Watu ambao hawafuati kanuni hizi wanaweza kulengwa kwa malengo mabaya na wengine. Kanuni kama hizo mara nyingi husababisha kudumishwa kwa mazoea ya jadi.
Ujana:	Kipindi kati ya utoto na umri wa mtu wazima. Ufafanuzi wa umri hutofautiana kutoka kwa tamaduni hadi tamaduni na katika mazingira tofauti. <i>Girls Not Brides</i> inapendekeza kwamba mwongozo huu utumiwe na vijana wenye umri wa miaka 15 hadi 24. Haijakusudiwa kutumiwa na watoto wadogo.
Ushirikiano wa vijana na watu wazima:	Uhusiano kati ya vijana na watu wazima ambapo kila mmoja anachangia mitazamo na ujuzi tofauti ili kufikia lengo moja. Ni uhusiano wa watu wawili sawa ambapo michango ya kila mmoja inathaminiwa.
Ushirikishaji/ushiriki wa vijana:	Kanuni na utendaji wa kuwashirikisha na kufanya kazi pamoja na vijana wa kike na wa kiume katika masuala ambayo yanawaathiri moja kwa moja. "Hakuna kufanya chochote kinachotuhusu, bila sisi!"
Shirika linaloongozwa na vijana:	Shirika ambalo vijana wana jukumu la kuongoza katika kuendesha kazi za ndani, kama vile usimamizi, kufanya maendeleo ya kimkakati au mambo mengine ya shirika.
Shirika linalohudumia vijana:	Linalenga vijana kama wanufaika wa msingi wa kazi yake. Sio lazima liwajumuishe vijana katika nafasi za kimkakati za kufanya uamuzi au katika utawala wake wa ndani (ingawa linaweza kufanya hivyo).

Girls Not Brides
ni ushirikiano wa
kimataifa wenye zaidi
ya mashirika 1000 ya
kiraia kutoka zaidi
ya nchi 95, ambazo
zimejitolea kupambana
na kuozwa kwa watoto
na zilizo na dhamira
ya kuwawezesha
wasichana kufikia
uwezo wao kamili.

Chapisho la Agosti 2018 la
Girls Not Brides
Ghorofa ya Saba
65 Leadenhall Street London,
EC3A 2AD Uingereza

T: 0203 725 5858
F: 0207 603 7811

 www.GirlsNotBrides.org

 info@GirlsNotBrides.org

 www.facebook.com/GirlsNotBrides

Girls Not Brides ni kampuni inayodhibitiwa
na dhamana (Na. ya Usajili 8570751) na
shirika la msaada lililosajiliwa nchini
Uingereza na Wales (Na. ya Usajili 1154230)